

**KOSOVA VE TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE AİLE KATILIM
SÜRECİNİN ÖĞRETMEN VE ANNE-BABA GÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Kimete Dragaj

Eskişehir 2024

**KOSOVA VE TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE AİLE KATILIM
SÜRECİNİN ÖĞRETMEN VE ANNE-BABA GÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK
İNCELENMESİ**

Kimete DRAGAJ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özlem Melek ERBİL KAYA

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eylül 2024

Eskişehir

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Kimete DRAGAJ'ın "Kosova ve Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Sürecinin Öğretmen ve Anne Baba Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi" başlıklı tezi 30 Eylül 2024 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi programında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr.Öğr.Üy. Özlem Melek ERBİL KAYA

Üye :Doç. Dr. Ümran ALAN

Üye :Dr.Öğr.Üy. Müge KUNT BAYRAMOĞLU

Prof. Dr. Saime ÖNCE
Anadolu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

KOSOVA VE TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE AİLE KATILIM SÜRECİNİN ÖĞRETMEN VE ANNE-BABA GÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK İNCELENMESİ

Kimete DRAGAJ

Temel Eğitim Anabilim Dalı - Okul Öncesi Eğitimi Programı
Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eylül 2024

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özlem Melek ERBİL KAYA

Bu çalışmanın amacı, Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve anne-baba görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılmasıdır. Araştırma temel nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanarak tümevarım ve tündengelim analiz yöntemleri ile çözümlenmiştir. Çalışma grubu, 2022–2023 eğitim-öğretim yılında Eskişehir'de Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bağımsız anaokulları arasından belirlenen 7 anaokulunda çalışan toplam 21 öğretmen ve 23 anne-baba ile Kosova'da bulunan 7 bölgeden her bölgede Institucionet Parashkollore IP (Preschool Institutions) bağlı olan 1'er anaokulu olmak üzere 7 anaokulunda çalışan, toplam 14 öğretmen ve 8 anne-babadan oluşmaktadır. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin ve ailelerin aile katılımının çocukların gelişimini desteklediğine, okula karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediğine, öğretmenlerin çocukları daha iyi tanınmasına olanak sağladığına ve aile-öğretmen ilişkisini güçlendirdiğine inandıklarını göstermiştir. Her iki ülkede de aile-öğretmen ilişkilerinin güçlendirilmesi ve çocukların eğitimindeki rolü vurgulansa da Türkiye ve Kosova'daki yaklaşımlar kültürel ve eğitimsel bağlamlara göre farklılıklar göstermektedir. Türkiye'deki öğretmenlerin, Kosova'daki öğretmenlerin düzenledikleri etkinliklere benzer şekilde; hikâye okuma, meslek tanıtımı, geziler, deneyler, sanat etkinlikleri, oyun oynama, boyama vb. etkinlikler düzenledikleri görülmüştür. Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitime katılım konusunda sorun yaşayan anne-babalar olduğu gibi sorun yaşamayanlar da olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kosova'daki anne-babaların etkinliklere katılırken çocukların dikkatini toplama, katılımlarını sağlama ve etkinliğe başlama noktasında sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Türkiye'deki anne-babaların ise; etkinlik sürecinde sınıf yönetimini sağlama, çocuklarla iletişim kurma, etkinlik hazırlama, etkinliklere katılım için ortak bir zaman dilimi bulma konularında sorun yaşadıkları görülmüştür. Kosova ve Türkiye'deki aileler etkili bir aile katılımı sürecine yönelik çeşitli önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Aile Katılımı, Aile Katılımı Etkinlikleri

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE FAMILY PARTICIPATION PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATION IN KOSOVO AND TURKEY BASED ON TEACHERS AND FAMILY OPINIONS

Kimete DRAGAJ Department of
Primary Education

Anadolu University, Institute of Educational Sciences, September 2024

Advisor: Ass.Prof. Özlem Melek ERBİL KAYA

The aim of this study is to evaluate and compare family participation studies implemented in preschool education institutions in Kosovo and Turkey based on the opinions of teachers and parents. The research was designed as a basic qualitative research. Data were collected through semi-structured interview forms and analyzed with inductive and deductive analysis methods. The working group consists of a total of 21 teachers and 23 parents working in 7 kindergartens selected from among the official independent kindergartens affiliated with the Ministry of National Education in Eskişehir in the 2022–2023 academic year, and a total of 14 teachers and 8 parents working in 7 kindergartens affiliated with Institucionet Parashkollore IP (Preschool Institutions) in each region of 7 regions in Kosovo. The research results showed that teachers and families believe that family involvement supports children's development, positively affects their attitudes towards school, allows teachers to know children better and strengthens the family-teacher relationship. Although both countries emphasize the strengthening of family-teacher relationships and their role in children's education, approaches in Turkey and Kosovo differ according to cultural and educational contexts. It has been observed that teachers in Turkey organize activities similar to those organized by teachers in Kosovo, such as story reading, career introductions, trips, experiments, art activities, playing games, painting, etc. It has been concluded that there are parents in Kosovo and Turkey who have problems with attending pre-school education, as well as those who do not have problems. It has been determined that parents in Kosovo have problems in terms of drawing children's attention, ensuring their participation and starting the activity while participating in the activities. It has been observed that parents in Turkey have problems in providing classroom management, communicating with children, preparing activities and finding a common time period for participation in the activities. Families in Kosovo and Turkey have made several suggestions for an effective family involvement process.

Keywords: Preschool Education, Family Participation, Family Participation Activities

TEŞEKKÜR

Tezimin tamamlanmasında büyük emeği geen değerli danışmanım, çok değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Özlem Melek ERBİL KAYA'ya tezimi hazırlamaya başladığımız ilk günden itibaren bana göstermiş olduğu sabrı ve engin bilgilerini benden esirgmeden yol gösteren yaklaşımı için sonsuz teşekkür ederim.

Uzman görüşleri konusunda destek sağlayan Doç. Dr. Aslı YILDIRIM, Dr. Öğr. Üyesi Meral ÖREN, Prof. Dr. Serap ERDOĞAN ve Doç. Dr. Nurbanu PARPUCU'ya sonsuz teşekkür ederim. Tezimi hazırlama sürecinde bana desteklerini esirgemeyen anabilim dalındaki tüm değerli hocalarıma ve araştırma görevlisi hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Uzman görüşlerinden dolayı değerli jüri üyesi hocalarım Doç. Dr. Ümran ALAN ve Dr. Öğr. Üyesi Müge KUNT'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmaya katılım konusunda gönüllü olan değerli öğretmenlere ve ailelere teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisansa başvurmamda beni cesaretlendiren, her zaman bana sonsuz desteği olduğunu hissettiren değerli eşime ve her zaman yanımda olduğunu bildiğim ailelerimize teşekkür ederim. Tez hazırlama sürecinde yardımlarını benden esirgemeyen ablama da ayrıca teşekkür ediyorum.

Kimete DRAGAJ

Eskişehir, 2024

11.06.2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Kimete Dragaj

EK-8a. Üretken Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

28/11/2024

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI

Bu tezi hazırlarken ChatGPT..... (ChatGPT, Gemini, DALL-E vb.) üretken yapay zekâ programlarından destek aldığımı/almadığımı beyan ederim. Tezin hazırlığı aşamasında üretken yapay zekâ programlarından .....Çeviri..... (örneğin çeviri, bilimsel makale vb.) desteği aldım. Üretken yapay zekâ programlarından aldığım bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğimi bildiririm.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

(İmza)

KIMETE DRAGAJ

(Öğrencinin Adı Soyadı)

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
ÜRETKEN YAPAY ZEKA KULLANIM BEYANI.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
Sayfa.....	xi
1.Giriş.....	1
1.2 Amaç.....	2
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
2. ALAN YAZINI.....	5
2.1 Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı.....	5
2.1.1. Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımının Önemi.....	6
2.1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımı.....	9
2.1.3. Kosova’da Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımı.....	13
2.2. İlgili Araştırmalar.....	15
2.2.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar.....	15
2.2.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar.....	21
3.1 Araştırmanın Modeli.....	24
3.2. Çalışma Grubu.....	24
3.3. Verilerin Toplaması.....	27
3.3.1 Veri Toplama Araçları.....	27
3.3.2 Veri Toplama Süreci.....	28
3.4. Verilerin Analizi.....	29
3.5. Araştırmanın Güvenirliği.....	29

4. BULGULAR	31
4.1.Okul Öncesi Eğitim Sürecine Aile Katılımı Konusunda Öğretmenlerle Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular	31
4.2.Okul Öncesi Eğitim Sürecine Aile Katılımı Konusunda Anne Babalarla Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular.....	43
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	54
5.1. Sonuçlar.....	54
5.1.1. Öğretmenlerle Görüşmelerden Elde Edilen Sonuçlar	54
5.1.2. Anne-Babalarla Görüşmelerden Elde Edilen Sonuçlar	57
5.2.Tartışma.....	58
5.3 Öneriler.....	62
KAYNAKÇA	64

EKLER

ÖZGEÇMİŞ

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Özellikler	25
Tablo 3.2 Araştırmaya Katılan Anne Babalara Ait Demografik Özellikler	26
Tablo 4.1.1 Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve önemi konusunda görüşler	31
Tablo 4.1.2. Okul öncesi eğitimde aile katılım ile ilgili ailelerden beklentiler ve öneriler	34
Tablo 4.1.3. Okul öncesi eğitimde aile katılımına yönelik düzenlenen etkinlikler	36
Tablo 4.1.4. Okul öncesi eğitimde aile katılımı sürecinde yaşanan sorunlar	39
Tablo 4.2.1 Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve bunun önemi	43
Tablo 4.2.2. Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ile ilgili öğretmenlerden beklentiler ve öneriler	46
Tablo 4.2.3. Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik olması istenen etkinlikler ..	49
Tablo 4.2.4. Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ile ilgili okulda yapılan etkinlikler	50
Tablo 4.2.5 Okul öncesi eğitimde aile katılımına yönelik etkinliklere katılım sırasında yaşanan sorunlar	52

1.Giriş

Okul öncesi dönem çocuğun gelişim sürecinde en önemli dönemlerden biridir. Aile içerisinde başlayan bu süreçte çocukların ilk yol göstericileri anne ve babalarıdır. Çocuklar okula başladığı zaman öğretmenler bu sürece dahil olmaktadır. Evde başlayan bu eğitim sürecinin daha etkili olabilmesi için okulda da desteklenmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin çocukları iyi bir şekilde tanıyabilmeleri ve onlara verimli bir eğitim sağlayabilmeleri için aileler ile iletişim halinde olmaları ve onları yakından tanımaları çocuğun gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bu bölümde sorun, amaç, önem ve tanımlar başlıkları altında araştırmanın giriş kısmı ele alınmıştır.

Problem Durumu

Aile ve okul arasında kurulan iletişim çocukların gelişimini ve öğrenme sürecini desteklemekte, problem çözme becerilerinin gelişmesine, yeni davranışlar edinmelerine ve edinilen davranışların daha kalıcı olmasına katkı sağlamaktadır (Mazer ve Thompson, 2017). Aile ve okul arasındaki ilişkinin aileler açısından da önemli bir rolü bulunmaktadır. Aile ve okul arasındaki ilişki aracılığı ile okul öncesi eğitiminin amacı ve içeriği aileler tarafından kabul görmekte, desteklenmekte ve ailelerin okula karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanmaktadır (Epstein, 2008). Bu noktada aile katılımı, çocukların eğitim sürecinde ailelerin destekte bulunması ve sorumluluk almalarını ifade eder (Ural, 2010). Daha geniş bir bakış açısı ile aile katılımı; anne ve babaya sosyal açıdan destek verilmesi, bir gruba dahil olmalarının ve eğitim sürecini daha yakından tanımalarının sağlanması, anne, baba ve çocuk ilişkisinin gelişmesi, aile ve öğretmenler arasında iş birliğinin desteklenmesi süreçlerini içermektedir (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2011).

Okul öncesi dönemin çocukların gelişimi açısından önemli bir yere sahip olduğu ve çocukların bu dönemde gelişiminin sağlıklı bir şekilde desteklenmesinin ileride onların hayatını olumlu yönde etkilediği bilinmektedir (Ekinci-Vural ve Kocabaş, 2016). Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların okullarda öğrendikleri bilgilerinin evde de sürdürülmesi ve aynı zamanda evde öğrenilen bilgilerin okulda da desteklenmesine önem verilmektedir (Ömeroğlu vd. 2003). Okul öncesi dönemde çocukların eğitiminde aile ve öğretmen birlikte yer almaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin çocukları iyi tanınması ve ailelerle iş birliği içerisinde olarak öğrenme süreçlerinin hem evde hem okulda desteklenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde daha nitelikli bir eğitim ortamı yaratılmaktadır (Özbay, 2017). Öğretmenin görevleri arasında sadece çocuklara okulda eğitim vermek değil aynı zamanda ailelerle iş birliği içerisinde bulunmak ve

çocuklarının gelişimi hakkında ailelere bilgi vererek onlara yardımcı olmak da yer almaktadır. Ayrıca öğretmenin sahip olduğu bilgi, beceri ve deneyimle başarılı bir planlama yaparak hem aileyi bilgilendirmesi hem de çocukların daha sağlıklı yetişmesi ve eğitimi için onlara rehberlik etmesi gerekmektedir (Aydoğan, 2017, s.107).

Okul öncesi dönemde çocukların eğitiminde aile ve öğretmen arasındaki ilişki ve iş birliği, çocuklar için destekleyici bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır ve çok önemli rol oynamaktadır (Ferizi-Shala, 2017). Öğretmen ve aile birlikte çalıştığında, çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerine katkıda bulunan bilgi ve deneyim paylaşımı sağlanır. Bu güçlü iletişim ve güven ilişkisi, çocukların eğitim ortamındaki başarısı için kilit faktörlerden birisidir. Bu nedenle, okul öncesi kurumlarının ebeveynlerin eğitim sürecine katılımını teşvik eden stratejiler geliştirmesi önemlidir. Bu stratejiler ve ayrıca çocukların eğitimi için özel bir hazırlık gereklidir çünkü öğretmen ve aile iş birliği en etkili yöntemlerdendir. Ailelerin sağladığı destek çocuğun gelişimini ve gelecekteki başarılarını doğrudan etkiler. Bu nedenle, ailelerin eğitim sürecine aktif katılımı ve bilgi sahibi olmaları çok önemlidir (Plakolli, 2011).

Araştırmalar incelendiğinde, aile katılımının çocukların gelişimindeki önemi ve katkıları nedeniyle ailenin eğitim sürecine aktif bir şekilde katılım göstermesi gerektiğini vurgulayan çalışmalar olduğu görülmektedir (Istrefi, 2020). Ailelerin bu önemli sürece katılım gösterebilmeleri için öğretmenin de bu süreç hakkında yeterli bilgi ve donanımına sahip olması ve bunu ailelere yansıtması gerekmektedir. Araştırmalara bakıldığında; dünyada ve Türkiye’de bu konu ile ilgili çok fazla sayıda çalışma olduğu ancak Kosova’da bu konu ile ilgili çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Bicaj vd., 2018; Istrefi, 2020). Bu çalışmanın amacı, Kosova ve Türkiye’deki okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı uygulamalarını incelemek ve bu uygulamaları hem öğretmenlerin hem de anne-babaların görüşlerine dayanarak değerlendirmesi ve karşılaştırması amaçlanmıştır.

1.2 Amaç

Bu araştırma ile Kosova ve Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve anne-baba görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Okul öncesi öğretmenlerinin;

- Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımı konusunda deneyimleri nelerdir?

Anne ve babaların;

- Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımı konusunda deneyimleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Çocukların eğitim hayatı ile tanıştığı bir dönem olan okul öncesi eğitimde aile, öğretmen ve çevre oldukça önemli bir yer tutar. Özellikle ailelerin kendi çocuklarının eğitimine katılım sağlamaları hem okulu hem de çocuklarını yakından tanıma fırsatları sağlayacak hem de çocuklarının gelişimi ve eğitimi noktasında bilinçlenmelerine katkıda bulunacaktır. Okul ve ailenin iletişim ve iş birliği sayesinde eğitim süreci olumlu yönde etkilenecek ve çocukların eğitiminde daha pozitif ilişkiler geliştirilmesini de mümkün kılacaktır. Bu bağlamda ailenin okul öncesi eğitime katılımı birçok boyutta olumlu etkileri olan eğitim sürecinin vazgeçilmez bir parçasını oluşturan öge niteliği taşımaktadır.

Farklı ülkelerde okul öncesi eğitiminde aile katılımının ve okul-aile iş birliğinin önemi, aile katılımına yönelik etkinlikler, aile katılım sürecinde yer alan kişilere düşen sorumluluklar, yaşanabilecek sorunlar ile ilgili çok fazla sayıda çalışma yapıldığı söylenebilir ancak alan yazın incelendiğinde Kosova'da aile katılımı ile ilgili sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir (Istrefi, 2020). Bu nedenle Kosova'da aile katılımı ile ilgili ne tür etkinlikler yapıldığını öğrenebilmek ve Türkiye'de yapılan çalışmalar ile karşılaştırabilmek açısından bu çalışmaya gereksinim olduğu söylenebilir. Bu çalışma ile Kosova ve Türkiye'deki okul öncesi eğitimde aile katılımı ile ilgili öğretmenlerin ve anne-babaların görüşleri karşılaştırılarak her iki ülke arasındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konulabilecektir. Ayrıca bu durumun Kosova ve Türkiye'deki okul öncesi eğitim öğretmenlerinin mesleki gelişimlerine ve ailelerin kişisel gelişimlerine yarar sağlayacağı söylenebilir. Okul öncesi eğitime aile katılımı alanında yapılacak diğer çalışmalara da ışık tutarak yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Çocuğun doğumundan itibaren temel eğitim alacağı güne kadarki yılları içine alan, çocukların ilerideki yaşamlarında etkili rolü olan; bedensel, psikomotor, zihinsel, sosyal-duygusal ve dil gelişimlerinin büyük oranda şekillendiği, kişiliklerinin şekil aldığı, aile ve kurumlar da verilen eğitim süreci (Aral vd.2011).

Aile Katılımı: Aile katılımı; sosyal ve duygusal desteğin ailelere kazandırılması, ebeveynlere konular kapsamında becerilerin kazandırılması, bilgi alışverişinin aile ve uzman kişiler arasında gerçekleşmesinin sağlanmasını, ebeveynlerin gruplarda etkinliğe katılmalarının yanı sıra aktif olmalarını ve ebeveyn ile çocuk ilişkisinin geliştirilmesinin sağlanması şeklinde ifade edilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2006).

Aile Eğitim Etkinlikleri: Çocuk sağlığı, gelişim, davranış yönetimi, iletişim, beslenme, ruh sağlığı gibi konularda ailelerin bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik sistemli ve planlı çalışmalardır (MEB, 2006).

Aile İletişim Etkinlikleri: Öğretmenler ve aileler arasındaki iletişim ve etkileşimin sağlanması için okul öncesi eğitim kurumlarında başvuru telefon görüşmeleri, kitapçıklar ve etkinlik örnekleri, teyp kayıtları, fotoğraflar, haber mektupları, yazışmalar, toplu dosyalar, okul ziyaretleri, geliş- gidiş zamanları vb. etkinliklerdir (MEB, 2006).

2. ALAN YAZINI

2.1 Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı

Okul öncesi eğitim; 0-6 yaş arasındaki çocukların fiziksel, sosyal-duygusal, bilişsel ve kişisel gelişimlerinin planlı ve sistemli bir şekilde desteklenmesini, onlardaki yeteneklerin ortaya çıkmasını amaçlayan bir süreçtir (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014). İnsan yaşamının evreleri ele alındığında geçirilen süreçler içerisinde insan yaşına bağlı olarak psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik açıdan temel becerilerin kazanıldığı ve aynı zamanda ilerideki dönemlerin temelini oluşturduğu için gelişimde en kritik dönem olarak tanımlanmaktadır (Arı, 2003). Okul öncesi eğitimi alan çocukların okul yaşamına başladıklarında daha kolay uyum sağladıkları ve daha motive oldukları görülmektedir (Biber, 2014). Bu çocuklar, yaşamış oldukları toplumun kültürel değerlerinin farkında olmaları, içinde buldukları kültüre özen göstererek benimsemeleri noktasında okul öncesi eğitimin yararlarını görmektedirler (Atabey, 2008). Okul öncesi eğitimi alan çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin (Aral vd, 2011) ve aynı zamanda sayısal zekâ ve soyut düşünme becerilerinin (Katrancı, 2016) desteklendiği görülmektedir.

Bu dönemde çocuklar tüm gelişim alanları açısından çok hızlı bir gelişim gösterirler. Bu gerçekleşen gelişim sayesinde çocukların kendi yeteneklerinin ortaya çıkması ve gelecekte yaşayacakları topluma yararlı ve aktif bir birey olarak katılmalarının yolu açılmış olur. Beynin en hızlı geliştiği dönem olan okul öncesi eğitim dönemi aynı zamanda çevresel faktörlerden de en çok etkilenilen dönemdir. Bu nedenle, çocuğun yaşamış olduğu çevre onun öğrenme ve keşfetme isteğini uyandırmalıdır (MEB, 2013). Çocuğa okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme ortamını hazırlayan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin gerekli donanım ve niteliklere sahip olmaları burada önemli bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim paydaşlarından olan okul, öğretmen ve uygulamadaki eğitim sistemi birbirinden ayrı düşünülemez. Okul öncesi dönemde aileler çocuklarının gereksinimlerini karşılamakta çok fazla çaba gösterebilirler de çocukların aile dışında alacakları eğitim için kaliteli bir eğitim ortamına ve nitelikli bir öğretmene gereksinim duyulmaktadır. Bu süreçte çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal-duygusal ve dil gelişimlerini desteklemede doğru ve etkili şekilde uygulanacak bir programa ve bunun uzman kişiler tarafından uygulanmasına gereksinim vardır (Gülleci, 2017). Çocuklarda görülen gelişmeler aile katılımının önemini ortaya koymaktadır. Çocuklar, okul öncesi eğitim dönemini ne kadar verimli geçirirse hayata da o kadar hazır ve etkili bir şekilde başlayabilirler. Bu dönemdeki etkileri artırmak ise aile katılımı ile mümkün olmaktadır (Özbay, 2017, s.87-100,).

Aile katılımı, ailelerin çocuklarının okula karşı olumlu tutumlar geliştirmesi, akademik becerilerinin desteklenmesi, sosyal-duygusal becerilerinin artırılması amacıyla günlük etkinliklere katılmasını sağlamak olarak tanımlanabilir. Aile katılımı, anne-baba ve öğretmenler arasındaki bilgi alışverişinin sağlanmasını, anne-baba ve çocuk üçgenindeki ilişkinin güçlendirilmesini, anne-babaların çocuklarının gelişimi açısından daha fazla bilgiye doğru ve etkin bir şekilde ulaşmasının önünü açmaktadır (Ömeroğlu vd, 2003, s.440-446.).

Alan yazında farklı aile katılımı modelleri olmakla birlikte Epstein'in (1987) aile katılım modeli alinyazında en çok tanınan ve kullanılan modellerden biridir. Bu aile katılımı modeli, başlangıçta okullarda dört tür ebeveyn katılımını kapsamaktaydı. Daha sonra Epstein (1991) aile katılım tipolojisini, altı tür katılımı içerecek şekilde genişletmiştir. Bunlar: "ebeveynlik", "iletişim", "gönüllülük", "evde öğrenme", "karar verme" ve "toplumla iş birliği" boyutlarıdır. Epstein'e (1996) göre bu modelin üç ana hedefi vardır: Okul politikaları, okul programları ve öğretmen etkililiğini geliştirmek, öğrencilerin öğrenmesini ve ilerlemesini sağlamak ve son olarak ebeveynlerin çocuklarının öğrenme ve gelişiminin farklı yönlerinde (kişisel, eğitimsel ve sosyal) farklı rollerinin farkına varmalarına yardımcı olmaktır.

Aile katılımı çalışmalarında okul ve aileyi temel alan çeşitli etkinlikler uygulanmaktadır. Ailelerin eğitimi ile ilgili etkinlikler, seminerler ve atölyeler, bilgilendirme toplantıları, sınıf içi etkinlikler okul temelli aile katılımı olarak adlandırılmaktadır. Aynı zamanda ailelere öğretmen tarafından gönderilen ödevler, çocuklarla bir arada olmak ve o ödevleri kontrol etmeleri, çocuklarla birlikte çevrelerini keşfetmeleri, çocukları ile parmak oyunları oynamaları da ev temelli eğitimi oluşturmaktadır (Hornby ve Lefaele, 2011).

2.1.1. Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımının Önemi

Okul öncesi eğitimde aile katılımı önemli bir yer tutmaktadır. Okul öncesi eğitimin amaçları belirlenirken çocuk tek başına düşünülmemelidir. Eğitiminin niteliğinin/kalitesinin artırılması için okul-aile iş birliğinin sağlanması gerekir. Okul öncesi eğitimde aile katılımının amacı eğitimin devamlı olması, bütünlüğünün sağlanması, okul ve ailenin dengeli bir şekilde hareket etmesini sağlamaktır. Okulda öğrenilen bilgilerin evde, evde öğrenilen bilgilerin de okulda devam etmesi gerekmektedir. Ailelerin, çocukların gelişim sürecinin içerisinde olması ve bu süreci desteklemesi önemlidir. Aile katılımı eğitim sürecinde hem çocukların gelişimini desteklemek hem de okul ve aile arasındaki iş birliğini güçlendirmek açısından büyük önem taşır. Aile katılımının amaçları arasında, öğretmen ve aile arasındaki etkili iletişim sayesinde çocuğun daha iyi tanınmasını sağlamak ve bu doğrultuda çocuğun özellikleri ve yetenekleri göz önünde bulundurularak bir plan oluşturmak da yer alır. Ayrıca, okul ve aile iş birliği ile

kazanılan becerilerin sürekliliğini ve tutarlılığını sağlamak, aileleri çocuklarını yetiştirme konusunda bilgilendirmek ve onların deneyimlerini geliştirmek de önemli hedefler arasındadır. Bu çabalar, çocukların okula uyum sürecini hızlandırarak, onların eğitim hayatına daha olumlu bir başlangıç yapmalarını destekler (Dinç, 2015).

Okul öncesi eğitime aile katılımının çocuk açısından, öğretmen açısından ve aileler açısından pek çok yararı bulunmaktadır. Aile ve öğretmenin iletişim halinde olması, çocuğun kendisini daha güvende hissetmesine ve bu güven sayesinde de eğitime ve okula karşı daha olumlu tutum geliştirmesine neden olabilir. Etkili bir iletişim olması durumunda, öğretmenlerin ailelerden daha fazla beklentileri olabilir, daha güçlü ve güvenilir bir bağ kurulabilir, anne-babaların bu katılım sayesinde daha bilinçli olmaları sağlanabilir (Ayık ve Ada, 2009). Okul ve aile arasındaki iletişimin güçlü olması çocukların yeni kazanımlar elde etmesini de sağlamaktadır. Bu kazanımlardan bazıları, problem çözme, araştırma yapma, yeni davranışlar öğrenme ve bu öğrendiği yeni davranışları kalıcı hale getirmedir (Mazer ve Thompson, 2017, s. 120-132.). Rol model olarak gördükleri ailelerini ve öğretmenlerini aynı sınıfta gören çocuklar kendilerini daha güvende hissedebilirler, ailelerini okulda gören çocuklar anne-babası tarafından desteklendiklerini hissedebilirler ve bu çocuklara mutluluk verebilir. Çocuklar mutlu oldukları ve desteklendiklerini hissettikleri bu ortamda okula daha çabuk uyum sağlayabilir, etkinliklere daha fazla katılım gösterebilirler. Okulda verilen eğitimin kalıcı olabilmesi için ailenin de desteklemesi gerekmektedir (Aydoğan, 2017; Dinç, 2015). Ayrıca, aile katılımının sağladığı diğer faydalar arasında çocuğun benlik saygısının artması, öğrenme isteğinin güçlenmesi ve okul etkinliklerine daha aktif ve etkin katılım yer almaktadır (Ersoy, 2004). Aile katılımı dengeli bir şekilde sürdürüldüğü zaman çocuğun davranışlarının ve bilgilerinin daha kalıcı olduğu ifade edilmektedir (Shaw, 2008). Eğitime katılım gösteren ailelerin çocuklarının eğitim hayatlarında daha etkin ve başarılı olduğu, ailesinin katılımı daha az ya da hiç olmayan çocukların ise daha az başarılı olduğu bilinmektedir (Alisinanoğlu, Bay ve Şimşek; 2014).

Öğretmenler hem kendilerinin hem de çocukların okul öncesi dönemde başarılarını arttırmak için ailelerle iletişim halinde olarak, onları okulda ve evlerinde öğrenme sürecine ve eğitim programına dahil etmelidir (Morrison, 2003). Aile katılımı aynı zamanda aile ve öğretmenin birbirlerini tanımlarına olanak oluşturmaktadır. Aileleri daha yakından tanıyan öğretmenler, hangi konularda gereksinime ihtiyaç duyduklarına yönelik bilgi sahibi olur ve onlara sunacakları etkinlikleri farklılaştırarak katılımını arttırabilirler. İş birliği içerisinde olan öğretmen ve aile, eğitimdeki sürekliliği sağlar ve bu şekilde eğitimin kalitesini arttırmış olur (Cömert ve Güleç, 2004). Yapılan araştırmalarda aile katılımı içerisinde aktif bir şekilde

bulunan aileler ile bulunmayan ailelerin çocukları arasında yetenek, beceri, özgüven açısından farklılık olduğu görülmüştür (Ekici, 2013). Aile katılımının daha etkin ve fazla olması çocukların akademik başarılarını da olumlu yönde etkilemektedir (Ersoy, 2004).

Profesyonel kişilerden bilgi alışverişinin aileye aktarımı, sosyal duygusal desteğin kazandırılması, aile katılımına dair bilgi ve beceri kazandırılması, ailelerin etkinliklere katılarak eğitimde aktif yer alması, çocuklarıyla daha etkili iletişim kurmasının sağlanması açısından okul öncesi eğitimde aile katılımının önemi dikkat çekmektedir. Bu durum aynı zamanda ailelerin çocuklarını daha iyi tanımalarını da sağlamaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2006). Başka bir ifadeyle, ailelerin etkinliklere katılımı hem programa hem de aile ve çocuğun gelişimine yarar sağlamaktadır (Şahin, 2005). Aynı zamanda eğitime katılım gösteren ailelerin çocuk yetiştirmede kendilerine olan güvenlerinin arttığı, çocuklarına karşı daha olumlu tutumlar gösterdikleri görülmektedir (Alisinanoğlu, Bay ve Şimşek; 2014). Ailelerin eğitime katılım göstermelerinin sağlanması, onların çocuklarını daha iyi tanımalarına ve eğitim sürecini daha yakından takip etmelerine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda ailelerin okul öncesi eğitimin önemine ilişkin farkındalıklarının artmasına yardımcı olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2006; Atabey, 2008). Bir başka söyleyişle aile katılımı anne babaların okul öncesi eğitimin önemi ve amacının, kendi becerilerinin ve bilgilerinin farkında olmalarını sağlamaktadır. Aynı zamanda okula karşı olumlu bir yaklaşım da geliştirilmelerine katkı yapmaktadır (Epstein, 2018). Aile katılımında bulunan aileler diğer aileler ile etkileşim halinde olarak edindikleri tecrübeleri birbirleri ile paylaşabilir bu iletişim sayesinde kendilerini de değerlendirmiş olurlar ve böylece eksik oldukları taraflarını geliştirme olanağı bulabilirler. Aile katılımı yoluyla aileler okulun işleyişi, öğretmenlerin görevleri ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olurlar aynı zamanda eğitim sisteminin bir parçası haline de gelirler. Aile katılımı sırasında okulda çalışan öğretmen dışındaki çalışanlarla da iletişim halinde olurlar. Aileler bu katılım sayesinde çocuklarından yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun beklentiler içerisinde olabilirler (Arslanargun, 2007; Cömert ve Güleç, 2004).

Aile katılımının yararları yalnızca aile ve çocukla sınırlı kalmamakta, eğitim kurumları da bu durumdan yararlanmaktadır. Canpolat'a (2011) göre öğrenci performanslarından maksimum düzeyde verim alınabilmesi öğretmen, aile, çocuk ve idari birimler dördüsünün devamlı iş birliği içinde çalışması ile mümkündür. Aile katılımı, ailelerin okula, yöneticilere ve öğretmenlere olan güvenini arttırmaktadır (Oktay, 2003). Okul kalitesinin artmasında aile katılımının yeri oldukça önemlidir. Bu bağlamda, eğitim planlaması yapılırken bu sürecin çocuklar açısından daha yararlı olabilmesi için aile ve çocuk bir bütün olarak görülmelidir.

Eğitim için yapılacak plan ve uygulamalar okul-aile iş birliği ile hazırlanmalıdır (Üstübal, 2015). Okul öncesi dönemde çocuğu sadece öğrenci olarak görmek ya da tek bir birey olarak düşünmek yanlış bir tutum olacaktır. Bu dönemdeki en doğru yaklaşım çocuğu ailesiyle birlikte değerlendirmektir. Aile katılımı ile ilgili yapılan çalışmalarda ailelerin dahil olduğu eğitim sisteminde çocukların daha özgüvenli ve akademik başarısının yüksek olduğu görölmektedir (şahin ve Kalburan, 2009). Aynı zamanda ailelerin çocuklarına destek olduklarını göstermek, onlarla daha kaliteli zaman geçirmek, çocukların okulda görmüş oldukları eğitimin de sürekliliğini ve kalıcılığını sağlamaktadır (Güleç ve Genç, 2010).

Okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmalarının öğretmen, öğrenci, aileler ve kurumlar üzerinde oldukça fazla yararı olduğu bilinmekle birlikte önünde kimi engellerde bulunmaktadır (Bilaloğlu ve Aktaş-Arnas, 2019). Aile katılımında ortaya çıkan sorunlarla genelde karşı karşıya gelenler öğretmenler, aileler ve okul yönetimleridir. Okul öncesi dönemde aile katılımını engelleyen kimi faktörler; ailelerin sosyal ve ekonomik durumunun yetersiz olması, günümüz ekonomik şartlarından dolayı çalışmak zorunda olan anne-babaların etkinliklere ayıracak zamanı bulamaması, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin aile katılımı konusundaki olumsuz tutumları, ailelerin kültür ve eğitim düzeyinin düşüklüğu, yetersiz okul kaynakları ve öğretmenlerin aileyle iletişim kurma konusunda etkili iletişim becerisinin gelişmemiş olması sayılabilir (Kolay, 2004; Oktay, 2003). Bu engelleri ortadan kaldırma veya en düşük seviyeye indirme konusundaki temel görev okul yöneticilerine ve öğretmenlere düşmektedir. Bunun için okul yönetimi, öğretmen ve aile arasında sağlıklı iletişim kurulmalı, aileler, etkinlikler konusunda desteklenmeli ve etkinlikler ailenin katılabileceği uygun zaman aralıklarında düzenlenmelidir.

2.1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımı

Türkiye’de okul öncesi eğitimde aile katılımı sürecine yön veren temel öğe Okul Öncesi Eğitim Programı’dır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2013 yılında uygulamaya konulan Okul Öncesi Eğitim Programı’nın temel özellikleri arasında aile katılımı ve aile eğitiminin öneminden söz edilmekte, etkinlik planlarında ise aile katılımına yönelik planlamalar yapılması istenmektedir. Programın bir eki olarak hazırlanmış olan “Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberinde” aile katılımı etkinliklerinin nasıl olması gerektiğinin yanı sıra aile eğitimi modüllerine yer verildiği görölmektedir (MEB, 2013).

2024 yılında güncellenerek uygulamaya konulan MEB Okul Öncesi Eğitim Programı’nda, ailenin yanı sıra toplum katılımı vurgulanarak, çocukların gelişimini destekleyen bir yapı oluşturulduğu görölmektedir. Programın eki olan "Aile Eğitimi Rehberi" aracılığıyla

aileler bilinçli seçimler yapmaya, çocuk gelişimi hakkında bilgi edinmeye ve kendi yeteneklerine güvenmeye teşvik edilmektedir. Program, çocuklar ve aileleri ortak eğitimciler olarak görüp ailenin tüm bireylerini bu sürece dahil etmektedir. Öğretmenlerin, ailelere stratejiler sunarak ve iş birliği yaparak destek sağlaması amaçlanmaktadır. Programa göre eğitim süreci planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını içermekte ve çocukların gelişimini en üst düzeyde desteklemeyi amaçlamaktadır (MEB 2024).

Okul öncesi eğitimde ailelerin okuldaki programlara katılmaları çeşitli etkinliklerle olmaktadır. Bu etkinliklere katılan aileler hem okuldaki eğitim sistemini yakından görmekte hem de çocuklarının eğitim hayatına yakından tanık olmaktadır. Aynı zamanda ailelerin etkinliklere gösterdikleri katılım ile birlikte çocuklarının gelişimine de destek olmaktadır (Berger, 2016).

Aile katılım etkinlikleri hazırlanırken dikkat edilmesi gereken durumlardan biri her aileye aynı ve eşit şekilde yaklaşımdır. Aile ile iletişim halinde olacak öğretmen hem eğitim programına hem de çocukla ilgili konulara özen göstermelidir (Brewer, 2004). Aile katılımı sırasında kullanılacak olan iletişim teknikleri; fotoğraflar, duyuru panoları, dilek kutuları, bireysel görüşmeler, aileler ile yapılacak toplantılar, telefon görüşmeleri, okulda yapılacak olan etkinliklere aileleri davet etme ve ebeveyn kütüphaneleri biçiminde sıralanabilir (Cömert ve Güleç, 2004)

a. Telefon Görüşmeleri

Telefon görüşmeleri çağımızın en sık kullanılan ve en hızlı gerçekleştirilen görüşme yöntemidir. Telefon görüşmeleri sadece çocukların sorunları olduğu zaman değil yapılacak etkinlikler hakkında bilgi vermek amaçlı kullanılmanın yanı sıra aileleri etkinliklere davet amaçlı da kullanılabilir. Etkinlikler öncesinde ya da sonrasında olumlu görüşlerini ve iyi dileklerini iletmek için de telefon ile görüşme yöntemi kullanılabilir.

b. Kitapçıklar

Gruplar halinde hazırlanan küçük kitapçık ve broşürler yapılan grup çalışmalarında başarının artmasına etken olabilir (MEB, 2014). Hazırlanan kitapçıklar sadece öğretmenin isteği ya da belirlemesi ile oluşturulmamalı, bu sürece ailelerin ve çocukların da fikirleri alınarak onların ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumları tarafından hazırlanan kitapçıkların içeriğinde okulu, okulda yapılan çalışmalarını tanıtan, çocukların eğitimi ve gelişimi ile ilgili bilgilere yer verilebilir. Hazırlanan bu kitapçıkların içerisinde bilgi olarak kurum çalışanlarının, eğitim kurumunun, çocukların yaşamış oldukları

adresleri ve telefon numaraları bulunabilir. Aynı zamanda yemek kitapçıkları gibi farklı kitapçıklar da olabilir. Bunların içerisinde çocukların sevdiği yemekler, gezilerde yeni keşfedilen yemekler de bulunabilir. (Cömert ve Güleç, 2004). Öğretmenler hazırlanan kitapçıklardaki bilgiler ışığında çocukların neleri sevip sevmediklerini ve en çok görmek istedikleri yerleri öğrenerek ailelere iletebilirler.

c. Duyuru Panoları

Duyuru panoları, ailelerin okula geldiklerinde rahatlıkla görebilecekleri ve asılan görselleri rahatlıkla inceleyebilecekleri bir yerde olmalıdır. Aileler duyuru panolarında; çocukların okula geldiklerinde günlük eğitim akışı içerisinde neler yaptığını görebilir, yapılan etkinliklerde ya da gezilerdeki fotoğrafları inceleyebilir, yapılması planlanan ya da yapılan toplantılar ve konferanslar hakkında bilgi sahibi olabilirler. Çocukların yedikleri yemekler hakkında bilgi sahibi olabilir, menüleri görebilirler (Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003). Ayrıca okul içerisinde duyuru panolarının güncel olmasına dikkat edilmeli, ailelerin dikkatini çekebilmeli ve okulda verilen eğitimin sadece okul öncesi eğitim ve çocuğu kapsamadığını, anne-babaların da eğitime dahil olduğunu, kendilerinin de geliştiğini görebilmelerini sağlamalıdır (Aksoy, 2017).

ç. Geliş-Gidiş Saatleri

Günümüzde anne ve babalar yoğun bir iş temposunda çalışmaktadırlar. Bu nedenle aile katılımı çalışmalarına sürekli olarak katılamadıkları görülmektedir. Bu yoğunluk ve ailenin etkinliklere sürekli katılamaması nedeniyle, çocukları hakkında bilgi alma, evde yaşanan olumlu ya da olumsuz durumları öğretmene aktarma gibi konular genellikle okula girişte veya okuldan çıkarken konuşulmaktadır. Bu görüşmeler gerçekleşirken geliş ya da gidiş saatinde eğitsel uygulamaların engellenmesine ya da çocukların geç çıkmasına neden olmadan ve sınıf içerisinde öğretmen yokluğu nedeniyle yalnız kalan çocukları tehlikeye atmadan yapılmasına özen gösterilmelidir (Sultan-Abbak, 2008; Yazar, Çelik ve Kök, 2010). Ayrıca öğretmen ile görüşme yapan aile diğer ailelerin de öğretmeni beklediğini bilerek, görüşmenin çok verimli olmayabileceğini düşünmelidir (Bağçeli-Kahraman, 2012).

d. Fotoğraflar

Okul öncesi dönem çocuklar için ilklerin olduğu günler, özel günlerdir. Bu özel günleri canlı ve hafızalarda tutacak araç ise fotoğraflardır. Yapılan geziler, okul içindeki aktiviteler gibi çok fazla sayıda özel gün olacaktır. (Aydoğan, 2017, s. 121). Günümüz teknolojisinde yaygın olarak akıllı telefonların, fotoğraf makinelerinin yerini aldığını görülmektedir. Daha hızlı ve aktif şekilde kullanılan akıllı telefonlar sayesinde çocukların anlık görüntüleri aileler ile paylaşmakta, çocukların da sosyal hayatlarında ailesi ile yapmış olduğu aktiviteler sosyal

medya gruplarından hızlıca paylaşarak çocuğa kendisini değerli hissettirmektedir (Aksoy, 2017, s.241). Ancak bu paylaşımların etik kurallar çerçevesinde ve okuldaki eğitim süreçlerini aksatmayacak biçimde yapılması önemlidir. Çocukların eğitim süreçlerinde çekilen fotoğraf ve video kayıtlarının gelişim kanıtları olarak kullanılması ve gelişim dosyalarında ailelerle paylaşılması aile katılımı açısından daha etkili bir yol olacaktır.

e. Gelişim Dosyaları (Portfolyo)

Öğretmenler, sınıfta bulunan tüm öğrencilerin gelişimi ve büyüme aşamaları için ayrı ayrı dosyalar tutmalıdır. Gelişim dosyaları, çocuklar için doldurulan raporlar, etkinliklerde çekilen fotoğraflar gelişim aşamalarını gösteren ürünleri içeren dosyalardır (OBADER, 2013). Her çocuk için ayrı ayrı hazırlanması gereken dosyaların içerisinde bilgi olarak gözlem kayıtları, gelişim kontrol listeleri, dereceli ölçekler, test verileri, bilgi formları, raporlar, öğretmenin gözlem ve görüşleri, çocukların çalışma örnekleri bulunmalıdır (Çağdaş ve Seçer, 2006). Gelişim dosyalarının hazırlanma aşamasında çocukların da aktif bir katılım göstermesi sağlanmalıdır. Kendi etkinliklerini hazırlayan çocuklar da görülen duygu düşüncelerini belli etme, seçme hakkı olduğunu anlama, karar verme ve verdiği kararın sonuçlarını kabul etme, öz değerlendirme yapabilme gibi becerilerin gelişmesi sağlanabilmektedir (Aksoy, 2017). Gelişim dosyaları belirli aralıklarla, öğretmen gözetimi ve önderliğinde çocuk aracılığıyla ailesi ile paylaşılmalıdır.

f. Okul Ziyaretleri

Ailelerin okulu belli bir program dahilinde ziyaret edebilmeleri, okul idaresi ya da öğretmenlerle görüşmeler yapabilmeleri için planlamalar yapılmalıdır. Ailelerin okul ziyaretlerinde çocuklarını oyun alanında ya da sınıflarında görebilmeleri için günümüzde oldukça yaygın olan kamera sistemi kullanılmaktadır. Bu sistemle birlikte çocukların arkadaşları ile uyumu, sınıf içerisindeki etkinliklere katılımı gibi durumları direkt gözlemlene fırsatına sahip olabilmektedirler. Kullanılacak olan bu sistemin hangi saatler aralığında hangi uygulamalar ile ve ne amacıyla kullanılacağı ailelere bildirilmelidir (Temel vd, 2020). Eğitim kurumlarının bu tarz teknolojilere sahip olması ve aileleri bilgilendirmesi aileyi endişelerden ve kötü düşüncelerden uzaklaştırabilir. Aynı zamanda aileler çocuklarını sınıf içerisinde daha doğal bir şekilde gözlemlemiş olur ancak bu teknolojilerin kullanımında etik kurallara özen gösterilmelidir.

g. İnternet Temelli Uygulamalar (e-posta, sosyal medya, web vb.)

Yaşamış olduğumuz çağda teknolojinin en büyük yararlarından birisi de hiç şüphesiz internet ve bunun verimli kullanımınıdır. Yaygınlaşan internet kullanımını sayesinde öğretmenler ailelerle daha çabuk iletişime geçmekte, okul ile ilgili yapılacak duyurular ailelere daha kısa ve

etkili bir şekilde ulaşmakta, çocukların etkinliklerdeki fotoğrafları ailelere hızlıca gönderilmektedir. Eğitim kurumlarının kendilerine ait web sitelerinde dönem içerisinde uygulanacak olan eğitim sisteminin paylaşılması ve aileler tarafından görülmesi, yemek verilen okullar da yemek listelerinin olması, anne babaların çocuklarını ilgilendiren konulara direkt ulaşabilmesinde oldukça etkilidir (Aksoy, 2017, s.242). Günümüzde hemen herkeste olan akıllı telefonlar ile iletişimde kullanılan çeşitli uygulamaların en önemli iletişim aracı olduğu grlmektedir. Aileleri topluca bilgilendirme, yapılan ya da yapılacak olan etkinlikleri anlatma, görseller gönderme, bununla birlikte zamandan ve kullanılacak olan kâğıtlardan oldukça tasarruf etmek için de bu gruplar kullanılmaktadır. alışan ve okula gelmekte zorluk yaşayan, yüz yüze görüşemeyen aileler için de bu tür uygulamalara ait gruplar oldukça önemlidir.

h. Bülten

Aileler için düzenli olarak haftalık veya aylık bültenler hazırlamak faydalı olabilir. Bu bültenlerde çocukların etkinlikleri, oyunlar, şarkılar, geziler, fotoğraflar ve sınıf içi olaylar hakkında bilgiler verilmelidir. Ayrıca ailelere çocuklarıyla birlikte yapabilecekleri etkinlikler ve oyunlar hakkında öneriler sunulmalıdır. Bültenler çocuk sayısı kadar hazırlanıp tüm velilere dağıtılmalıdır. Hazırlanan materyallerde içeriğin yetişkinler için uygun olduğuna dikkat edilmelidir (Temel, Aksoy, ve Kurtulmuş, 2020).

ı. Haber mektupları

Haber mektupları, okul ile ev arasındaki iletişimi destekleyen ve ailelere çocukları hakkında bilgilendireme sağlayan kısa yazılardır (Aydoğan, 2017). Bu mektuplarda ailelere ve çocuklarına evde uygulayabilecekleri etkinlikler, önerilen kitaplar, oyuncaklar ve çocuk gelişimi ile ilgili tavsiyeler sunulmalıdır. Mektupların dili samimi ve anlaşılır olmalı, teknik terimlerden kaçınılmalıdır. Mektuplar haftalık, on beş günde bir veya aylık olarak gönderilebilir (Cömert ve Erdem, 2011).

2.1.3. Kosova'da Okul ncesi Eğitime Aile Katılımı

Kosova'da okul öncesi eğitim sistemi, ülkenin genel eğitim sisteminin bir parçası olarak önemli bir role sahiptir. Ancak, bu alandaki gelişmeler, ülkenin bağımsızlığını kazanmasından sonra hız kazanmıştır ve hala gelişmeye devam etmektedir.

Kosova'da okul öncesi eğitim, 0-6 yaş arasındaki çocukları kapsar ve genellikle kreşler (0-3 yaş) ve anaokulları (3-6 yaş) olarak iki ana kademeye ayrılır. Okul ncesi eğitim hem devlet okulları hem de özel okullar tarafından sunulmaktadır. Devlet okulları, genellikle büyük şehirlerde ve bazı kırsal alanlarda bulunurken, özel okullar daha çok şehir merkezlerinde yoğunlaşmıştır (Zengin ve Topsakal, 2008, s.113).

Okul öncesi eğitimin temel amacı, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimlerini desteklemektir. Eğitim programları, çocuk merkezli bir yaklaşım benimseyerek her çocuğun bireysel ihtiyaçlarına ve yeteneklerine uygun olarak tasarlanır. Oyun temelli öğrenme yöntemi, çocukların öğrenme süreçlerini eğlenceli ve etkili hale getirmede önemli bir araç olarak görülmektedir. Tüm çocuklara eşit eğitim fırsatları sunulmaya çalışılır, ailelerin eğitim sürecine aktif katılımı teşvik edilir ve çocukların ilkokula en iyi şekilde hazırlanması hedeflenir. Eğitim programları, sürekli gelişen ihtiyaçlara ve toplumsal değişikliklere uyum sağlayacak şekilde esneklik göstermektedir. Ayrıca, çocuklar için güvenli, sağlıklı ve destekleyici bir öğrenme ortamı sunulmaya çalışılarak, yaratıcılık ve kültürel değerlerin kazandırılması amaçlanır (Zuna, s.27, 2009).

Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (MASH; Arnavutça: Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë), okul öncesi eğitimde aile katılımının çocukların gelişimi için kritik olduğunu vurgulamakta ve bu katılımı artırmaya yönelik çeşitli stratejiler uygulamaktadır. MASH, ailelerin çocuklarının eğitimine aktif olarak katılmasının, çocukların akademik başarıları, sosyal becerileri ve duygusal sağlığı üzerinde olumlu etkiler yarattığını kabul etmektedir. Bu amaçla, ailelere yönelik bilgilendirme ve eğitim programları düzenlenmekte, ebeveyn-öğretmen iletişimi teşvik edilmekte, evde öğrenme desteği sunulmakta ve ebeveynlerin okul etkinliklerine katılımı sağlanmaktadır (MASHT, 2018). Ancak, Kosova'da aile katılımı konusunda bazı zorluklar devam etmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde ve düşük gelirli ailelerde ebeveynlerin eğitime katılım oranları düşük olduğu bilinmektedir. MASH, bu zorlukları aşmak için daha fazla kaynak ve eğitim sağlanması gerektiğini belirtmekte, uluslararası iş birlikleri ve projelerle bu alandaki gelişmeleri desteklemeye çalışmaktadır. Bu çabalar, çocukların eğitim süreçlerine ailelerin daha etkili bir şekilde dahil olmasını sağlamayı ve okul öncesi eğitimin kalitesini arttırmayı hedeflemektedir (Plakolli, 2011).

Kosova'da okul öncesi eğitimde aile katılımını sağlamak için çeşitli etkinlikler ve stratejiler uygulanmaktadır. Bunlar:

a. Ebeveyn eğitim programları: Ailelere, çocuk gelişimi ve eğitim süreçleri hakkında bilgi vermek için eğitim programları düzenlenir. Bu programlar, ebeveynlerin çocuklarına evde nasıl destek olabileceklerini öğretme amacını taşımaktadır.

b. Bilgilendirme toplantıları ve seminerler: Okul öncesi eğitim kurumları tarafından, ailelerin çocuklarının eğitim durumu ve müfredat hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak için toplantılar ve seminerler düzenlenir.

c. Aile-öğretmen iletişimi: Ebeveynler ile öğretmenler arasında düzenli iletişim sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu, aile-öğretmen görüşmeleri, telefon görüşmeleri ve diğer iletişim araçlarıyla yapılmaktadır.

ç. Evde öğrenmeyi destekleme: Ailelere, çocuklarının evde öğrenme süreçlerini desteklemeleri için materyaller ve öneriler sunulmaktadır. Bu, evde yapılabilecek etkinlikleri ve öğrenme araçlarını içermektedir.

d. Okul etkinliklerine katılım: Ailelerin çocuklarıyla birlikte okulda düzenlenen etkinliklere katılması teşvik edilmektedir. Bu, ailelerin çocuklarının eğitim ortamını yakından görmelerine yardımcı olmaktadır.

e. Sosyal ve kültürel aktiviteler: Ailelerin çocuklarıyla birlikte katılabilecekleri sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmektedir. Bu tür aktiviteler, ailelerin, çocuklarının sosyal ve kültürel gelişimini desteklemektedir.

f. Geri bildirim ve destek: Aileler, çocuklarının gelişimi hakkında düzenli geri bildirim almakta ve öğretmenler tarafından desteklenmektedirler. Bu geri bildirim, ebeveynlerin çocuklarının güçlü ve zayıf yönlerini anlamalarına yardımcı olmaktadır.

g. Toplumsal ve yerel destekler: Yerel topluluklar ve sivil toplum kuruluşları tarafından aile katılımını teşvik eden projeler ve destekler sunulmaktadır. Bu projeler, ailelerin eğitim süreçlerine daha etkin katılımını sağlamaya yöneliktir.

Sıralanan tüm bu stratejiler, Kosova'da ailelerin okul öncesi eğitim süreçlerine aktif katılımını sağlamak ve çocukların eğitim kalitesini artırmak için uygulanmaktadır (MASHT, 2018).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusuna farklı açılardan yaklaşan yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Ağcadağ'ın (2021) aile katılımı ile 60-72 aylık çocukların sayı ve sayma becerileri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında çalışma grubunu 2019-2020 eğitim ve öğretim

yılında Sakarya İli merkez Adapazarı ve Serdivan ilçelerinde yer alan 4 bağımsız anaokulu ve 2 anasınıfına devam eden 60-72 ay yaş grubu 69'u kız 82'si erkek toplam 151 çocuk ve aileleri oluşturmuştur. Bu araştırmada nicel yöntem tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; sayı ve sayma becerisi üzerinde araştırmaya katılan çocukların okula devam süresinin (sınıflandırma, eşleştirme, sayı sayma, yapısal sayma becerilerinde), anne-babanın öğrenim ve ailenin gelir düzeyinin anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçların yanında aile katılımının çocukların okula devam süreleri (ev temelli aile katılım çalışmaları), anne ve babanın öğrenim düzeyleri (okul temelli aile katılımı) ve ailenin gelir düzeyi (okul temelli katılım) alt boyutları üzerinde farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Ayrıca ev temelli aile katılımı ile çocukların tahmin becerileri arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Atay ve Özgen (2021) tarafından yapılan araştırmada farklı erken çocukluk yaklaşımlarında aile katılımına yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ve İstanbul iline bağlı Kadıköy, Maltepe, Ataşehir ilçelerinde bulunan Montessori ve Reggio Emilia ilhamlı anaokullarında ve MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nı uygulayan kurumlarda görev yapan toplam 81 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Reggio Emilia programını uygulayan anaokullarında aile katılımının daha etkili bir şekilde yürütüldüğü ve yaklaşım ilkelerinin doğrultusunda öğretmenlerin olumlu görüşe sahip olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

Nur-Başkan'ın (2020) okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının aile katılımına yönelik öz-yeterlik inançlarını incelediği araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Pamukkale Üniversitesinde öğrenim gören 57 son sınıf okul öncesi öğretmen adayı ve Denizli ili, Pamukkale ilçesinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında görev alan 55 okul öncesi öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel ve nitel araştırma desenlerinin birlikte yer aldığı karma yöntem kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının aile katılımına yönelik öz-yeterlik inançlarının kıdem, yaş ve aile katılımı eğitimine göre anlamlı olarak farklılaşmadığını ortaya çıkarmıştır. Diğer yandan okul öncesi öğretmenleri ile öğretmen adayları arasında aile katılımına yönelik öz-yeterlik inancı açısından öğretmenler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Kayra ve Abur'un (2020) okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerini derinlemesine incelemeyi amaçladıkları araştırmalarının çalışma grubunu 2018-

2019 eğitim öğretim yılında Amasya’da okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 7 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmenlerinin çeşitli nedenlerle aile katılım çalışmalarını yetersiz buldukları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarında ailelerin öğrenim düzeyinden çok sosyoekonomik düzeylerini göz önünde bulundurdıkları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarında meslek tanıtımı ve piknikler dışında okul dışı etkinlikleri çeşitli sebeplerle yap(a)madıklarını düşündükleri tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda okul öncesi öğretmenlerine meslek tanıtımı ve pikniklerin dışında farklı aile katılım etkinliklerinin yapılması; öğretmenlere aile katılımı ile okul dışı etkinliklerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi yönünde nitelikli eğitimlerin verilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Dere ve Koyunlu-Ünlü’nün (2020) okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ailelerin fen etkinliklerine katılımlarını inceledikleri araştırma 58 anne ve 68 baba olmak üzere 153 ebeveynle gerçekleşmiştir. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın verileri, Şahin, Uludağ, Gedikli ve Karakaya (2018) tarafından geliştirilen “Ebeveynlerin, Fen’e ve Okul Öncesi Dönemde Fen Etkinliklerine Yönelik Görüşlerini Belirleme Elde Ölçeği” ile toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, ailelerin eğitim seviyesi arttıkça çocuklarının bilim eğitimlerine de önem verdikleri görülmüştür. Fen etkinliklerine katılan ailelerin motive edici davranışlarının çocuklarında fen etkinliklerindeki yanıt kalitesini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Ailelerin eğitim seviyelerinin yanı sıra pozitif davranışlarının da fen etkinliklerine katılımlarında önem kazandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Altan’ın (2019) okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının, ebeveynlerin yaşam boyu öğrenme becerilerine katkısını incelediği araştırmasında veriler, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Bartın il merkezinde bulunan dört bağımsız anaokuluna devam eden çocukların velilerden elde edilmiştir. Anaokuluna devam eden 542 öğrencinin anne-babası araştırmanın evrenini oluşturmuş ve tüm velilere anket formu gönderilmiş, 427 veli forma dönüş sağlanmıştır. Araştırmada nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma desenden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları demografik değişkenler açısından incelendiğinde; çalışmada annelerin katılımının daha fazla olduğu, ailelerin ağırlıklı olarak 36-40 arası yaş grubunda olduğu, üniversite mezunu ve memur olarak çalışan veli sayısının diğerlerine göre daha çok olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının ailelerin yaşam boyu öğrenme sürecine

katkısının anne ve baba olma durumu, yaşları, öğrenim durumları ve mesleklerine göre anlamlı fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Güneş'in (2018) yaptığı çalışmada erken çocukluk eğitiminde pedagojik dokümantasyon aracılığıyla ailelerin erken çocukluk eğitimine bakış açısı ile aile katılımı konusundaki tutumlarındaki değişimin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada çalışma grubu 2016-2017 yılı güz döneminde Mersin ilinin Yenişehir ilçesinde MEB'e bağlı özel anaokulunda görev yapan araştırmacının sınıfında bulunan 60-72 aylık 12 çocuk ve araştırmaya gönüllü katılım sağlayan 12 çocuğun annesi oluşturmuştur. Araştırma nitel araştırma tekniklerinin bir arada kullanıldığı eylem araştırması şeklinde yürütülmüştür. Araştırmada pedagojik dokümantasyon sürecinde uygulanan panel, bülten ve portfolyolar aracılığıyla öğrenme sürecinin görünür kılındığı ve katılımcı ailelerin erken çocukluk eğitimi ile ilgili daha ayrıntılı bilgi sahibi oldukları ortaya çıkmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde pedagojik dokümantasyon sürecinin aile katılımına olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Pınar-Yıkıcı'nın (2018) okul öncesi eğitimde aile katılımını çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırma 21 madde ve 3 boyuttan oluşan aile katılım ölçeği ile 360 okul öncesi çocuğun ebeveyninden toplanan verilerle gerçekleştirilmiştir. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Elde edilen sonuçta göre okul öncesinde aile katılımı düzeyinin her 3 alt boyutta da orta ve üzeri düzeyde olduğu saptanmıştır. En fazla aile katılımının ev temelli katılım alt boyutunda görüldüğü, en düşük katılımın ise okul temelli katılım alt boyutunda olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesinde aile katılımı cinsiyet ve çocuk sayısı değişkenlerine göre farklılaşmazken, aile tipi, anne-baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve sosyo-ekonomik düzeye göre bazı boyutlarda anlamlı fark ve korelasyonlar tespit edilmiştir.

Er'in (2018) aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşünceleri üzerindeki etkisini incelediği çalışmada 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Aydın ili, Sultanhisar İlçesi, Atça eğitim bölgesindeki 2-6 yaş arası çocuğu bulunan 84 ebeveynle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel ve nicel tekniklerin bir arada yer aldığı karma yöntem kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre aile eğitim çalışmalarının gerçekleştirildiği okullarda eğitimlerden sonra okul öncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı toplamda %44,3 artmıştır. Aile eğitimlerinden sonra okul öncesi eğitime kayıt oranları ise toplamda %35,2 artış göstermiştir. Aile eğitim çalışmalarının ardından içerik analiziyle incelenen ebeveyn görüşleri doğrultusunda uygulanan aile eğitim çalışmalarının gerekli olduğu, ebeveynlerin düşüncelerini

ve tutumlarını değiştirdiği, bildiklerini pekiştirdiği ve öğrendikleri yeni bilgi ve becerilerin günlük yaşantılarına yansadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çetinkaya'nın (2017) yaptığı araştırmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-6 yaş grubu çocuğa sahip annelerin çocuklarının evde ve okuldaki gelişimlerini desteklemeye ilişkin bilgi düzeylerinin öğretmen ve ebeveyn görüşleri doğrultusunda belirlenerek bir aile katılımı programı önerisinin hazırlanmasını amaçlamıştır. Çalışma grubunu İstanbul ili, Kâğıthane İlçesinde çalışan 20 okul öncesi öğretmeni ve aile katılımı çalışmalarının uygulandığı 6 anasınıfında gönüllü olan ailelerden 28 anne oluşturmuştur. Nitel araştırma desenlerinden temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin, aile katılımı ifadesinden çoğunlukla, çocuklarıyla birlikte okulda, evde ya da okul dışında etkinlik yapmayı anladıkları; öğretmenlerin ise çocukla nitelikli zaman geçirilmesi, anne ve öğretmenin tutarlı olarak okuldaki süreci evde de desteklemeleri gerektiğini anladıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan annelerin yarısının çocuklarının okulunda düzenlenen aile katılımı çalışmalarında yer alıp yarısının da yer almadığı görülmüştür.

Yaşar-Ekici'nin (2017) okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan aileleri çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları açısından karşılaştırdığı çalışmada, çalışma grubu 7 devlet ve 5 özel olmak üzere toplam 12 okul öncesi eğitim kurumunda eğitim görmekte olan 5-6 yaş grubu 400 çocuk ve ailesinden oluşmuştur. Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumunda görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenlere göre en fazla uygulanan aile katılım çalışmaları; eğitim seminerleri, veli toplantıları, gelişim raporu ve bireysel görüşmelerdir. En az uygulanan aile katılım çalışmaları teyp kayıtları ve elektronik postadır. Aile katılım çalışmalarına ailelerin çoğu "daima" katıldıklarını ve katılma nedenlerini de "çocuğunu her yönüyle tanıyıp anlama" olarak belirtmişlerdir.

Biber ve Ural'ın (2016) Portage Erken Eğitim Programı'nın aile ve kurum ortamında yaşayan 5-6 yaş çocuklarının gelişimleri ile aile katılım düzeyleri üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmada çalışma grubunu 2010-2011 eğitim öğretim yılında Balıkesir il merkezinde bulunan ve Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı iki ilköğretim okulunun anasınıfına devam eden, aileleriyle yaşayan 5-6 yaş grubu 64 çocuk ve bu çocukların aileleri ile Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı Müşerref Yırcalı Çocuk Yuvası ve Karşıyaka Çocuk Yuvası'nda yaşayan 5-6 yaş grubu 64 çocuk ve bu çocukların grup sorumluları (grup öğretmeni ve bakıcı anne) oluşturmuştur. Araştırma deneysel bir çalışma olarak planlanmıştır. Aileleriyle ve kurum ortamında yaşayan deney ve kontrol gruplarında yer

alan 5-6 yaş çocuklarının Portage Gelişim Ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken Portage Erken Eğitim Programı'nın uygulandığı deney gruplarında son testte anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu durum uygulanan programın etkililiğine işaret etmektedir. Aileleriyle birlikte yaşayan çalışma grubunu oluşturan çocukların anne babalarına ilişkin demografik sonuçlar, genel olarak eğitim seviyesinin ve gelir durumlarının da düşük olduklarını göstermektedir. Portage Erken Eğitim Programı'nın uygulandığı deney gruplarında ailelerin ve grup sorumlularının aile katılımına ilişkin düşünceleri olumlu yönde değişmiştir. Ailelerin çocukların gelişimlerine yönelik bu tür programlara gereksinim duydukları sonucuna varılmıştır.

Ateş'in (2016) okul öncesi öğretmen adaylarının aile katılımına yönelik öz-yeterlik düzeyleri ve öz-yeterlik düzeyine etki eden faktörleri incelediği araştırma Pamukkale Üniversitesi okul öncesi eğitimi lisans programında öğrenim gören toplam 121 dördüncü sınıf öğretmen adayıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma yöntem tasarımlarından açıklayıcı tasarım modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının aile katılım çalışmalarına ilişkin öz-yeterliklerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının aile, meslektaş ve idarecilere ilişkin özellikleri içeren dışsal faktörler ve lisans öğrenimi ile kişilik özelliklerini içeren kişisel faktörler olarak ayrıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Göktaş'ın (2015) aile katılımı ve sosyal beceri eğitimi programlarının tek başına ve birlikte 4-5 yaş çocuklarının sosyal becerileri ve anne-çocuk ilişkileri üzerindeki etkisini incelediği araştırmanın çalışma grubu, deney grubu 1 (aile katılımı etkinliklerinin uygulandığı grup), deney grubu 2 (sosyal beceri eğitim programının uygulandığı grup), deney grubu 3 (aile katılımlı sosyal beceri eğitim programının uygulandığı grup) ve kontrol grubu (herhangi bir program uygulanmayan grup) olmak üzere dört alt gruptan oluşmuştur. Araştırmada ön test – son test izleme testi ve kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; aile katılımlı sosyal beceri eğitim programının, deney grubu 3; sosyal beceri eğitim programının deney grubu 2; aile katılımı etkinliklerinin deney grubu 1'deki 4-5 yaş çocuklarının sosyal becerileri (kişiler arası beceriler, kızgınlık davranışlarını kontrol etme ve değişikliklere uyum sağlama becerileri, akran baskısı ile başa çıkma, kendini kontrol etme, sözel açıklama, sonuçları kabul etme, dinleme, amaç oluşturma, görevleri tamamlama) üzerinde anlamlı düzeyde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) aile katılıma yönelik yönetici ve öğretmen görüşlerini ele aldıkları araştırmalarına Ankara ilinin farklı ilçelerindeki ilköğretim

kurumlarında görev yapmakta olan on sınıf öğretmeni ve on yöneticiyi dahil etmişlerdir. Verilerin yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edildiği araştırmanın bulguları betimsel analiz yaklaşımıyla sunulmuştur. Araştırmanın sonunda yönetici ve öğretmenlerin ailelerin eğitim sürecine katılımının gerekliliği konusunda aynı fikirde oldukları; ancak uygulamada aynı hassasiyeti göstermedikleri görülmüştür. Ailelerin eğitim sürecine katılımı konusunda pasif ve isteksiz oldukları, katılımı genellikle ailelerin okula gelerek çocuklar hakkında bilgi alma, öğretmenlerden tavsiye alma ve aile toplantılarına katılma olarak algıladıkları görülmüştür. Ailelerin eğitim sürecine katılımı konusundaki en önemli engelin ise aile ve eğitimcilerin olumsuz tavırları olduğu ve okullarda aile katılımını engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılmasına ve aile katılımının artırılmasına yönelik çalışmaların sınırlı olduğu ortaya konulmuştur.

2.2.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar

Cohen ve Anders'in (2020) yaptığı çalışmada, anaokulu iş birliği etkinliklerini öngören ECEC'in yapısal özellikleri ve bu özelliklerin 3 yaşındaki çocukların dil ve sosyal- duygusal becerileri ile ilişkisi incelenmiştir. Veriler, 146 aile ve 46 anaokulundan alınan bilgilerle yapılan bir değerlendirme çalışmasından elde edilmiştir. Anaokulu müdürleri iş birliği etkinlikleri hakkında bilgi toplamak için anket kullanmıştır. Çocukların dil ve sosyal-duygusal becerileri, Peabody Resim Kelime Testi (PPVT), Vineland Uyarlanabilir Davranış Ölçeği (VABS) ve Güçlükler ve Güçlü Yönler Anketi (SDQ) kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuçlar, ek eğitim ve iş deneyiminin ebeveyn katılım etkinlikleri ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğretmenler, iş birliği etkinlikleri ile çocukların problemleri ve davranışları ve alıcı dil ile prososyal becerileri arasında olumlu bir ilişki bulunduğunu bildirmiştir. Sonuçta, ebeveyn-anaokulu iş birliğinin profesyonelleştirilmesine dikkat edilmesi gerektiğini önerilmiştir.

Bicaj ve diğerleri (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışma, Kosova'daki okul öncesi eğitim kurumlarında erken çocukluk eğitimine yönelik ebeveynlerle iş birliğini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, 20 ebeveyn ve 12 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

1. **Ebeveyn katılımı:** Elde edilen bulgular, okul öncesi eğitim kurumlarında düzenlenen aile katılımı etkinliklerine ebeveynlerin yeterli derecede katılım göstermediğini ortaya koymuştur. Bu durum, ebeveynlerin bu etkinliklere olan ilgilerinin yetersiz olabileceği

veya etkinliklerin ebeveynlerin ihtiyaçlarını karşılamadığını gösteriyor olabileceği belirtilmiştir.

2. **Etkinliklerin sınırlılığı:** Okullarda aile katılımını teşvik etmeye yönelik etkinliklerin sayısının oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgunun mevcut etkinliklerin ebeveynlerin beklentilerini karşılamakta yetersiz olduğu veya etkinliklerin daha fazla çeşitlendirilmesi gerektiğini işaret ettiği belirtilmiştir.

Okul ncesi eğitim kurumlarında ebeveynlerin daha etkin bir şekilde rol almalarını sağlamak amacıyla çeşitli stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu stratejiler arasında etkinliklerin çeşitlendirilmesi, ebeveyn katılımını artıracak yeni yolların araştırılması ve ailelerin katılımını teşvik edici yolların sağlanması önerilmiştir.

Ferizi-Shala'nın (2017) Kosova'daki kamu anaokulu kurumları ile ebeveynler arasındaki iş birliğini incelediği araştırmada iş birliğinin her iki tarafın sürekli katkılarını gerektirdiği vurgulanmaktadır. Araştırmanın amacı, ebeveynler ile anaokulu kurumları arasındaki iletişim süreçlerini ve ebeveynlerin katılım düzeylerini değerlendirmektir. Veri toplama süreci 5-6 yaş aralığındaki çocukları anaokuluna gönderen ebeveynlere dağıtılan anketler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Katılım isteğe bağlı olarak sağlanmıştır. Analiz sonuçları, ebeveynlerin yardım gerektiren etkinliklerde daha fazla yer aldığını ancak anaokulu organizasyonlarına aktif katılımlarının sınırlı olduğunu göstermiştir. Bulgular, anaokulu kurumlarının aile katılımını artırmak amacıyla kapsamlı stratejiler geliştirmesi gerektiğini önermektedir ve ebeveynlerin de anaokulu etkinliklerine olan ilgilerini artırmaları gerektiği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, daha güçlü iş birlikleri ve çocukların gelişiminde olumlu etkiler sağlanabileceği sonucuna varılmaktadır.

Hajrullahuli ve Damovska'nın (2017) yaptığı araştırmada anaokulları ile ebeveynler arasındaki iş birliği; çocukların portfolyoları üzerine bir vaka çalışmasıdır. Bu çalışmada, belirli anaokulu kurumlarında ebeveynler ve eğitimcilerle yapılan görüşmeler ve anketler aracılığıyla veri toplanmıştır. Katılımcılar, portfolyo uygulamaları ve ebeveynlerin bu süreçteki rolü hakkında görüşlerini paylaşmışlardır. Ebeveynlerin, çocuklarının portfolyolarına aktif katılımının sınırlı olduğunu ancak eğitimcilerin ebeveynleri bilgilendirme ve dahil etme çabalarının önemli olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin portfolyo süreçlerine daha fazla katılım sağlaması çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştirebileceği sonucuna varılmaktadır.

Ihmeideh ve Oliemat (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, erken çocukluk programlarında aile katılımının etkililiği, anaokulu müdürleri ve öğretmenlerinin algıları üzerinden incelenmiştir. Araştırmaya toplamda 84 anaokulu müdürü ve 276 öğretmen katılmıştır. Elde edilen sonuçlar, müdürler ve öğretmenlerin çocukların ders dışı etkinliklerine aile katılımını ve anaokulu ile aile arasındaki iletişimi etkili olarak algıladıklarını ancak aile katılımının planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında etkisiz bulduklarını göstermektedir.

Manz (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırma, Home-Based Head Start programları kapsamında yapılan ev ziyaretlerinin sıklığının, aile katılımının çeşitli boyutları üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. Araştırma, ev ziyaretlerinin, ailelerin çocuklarının eğitim süreçleri ve gelişimleri üzerinde nasıl katkı sağladıklarını incelemektedir. Elde edilen bulgular, daha sık yapılan ev ziyaretlerinin ailelerin eğitim süreçlerine daha aktif bir şekilde katılmalarını ve çocuklarının gelişimini desteklemelerini sağladığını göstermiştir. Ev ziyaretlerinin sıklığı, aile katılımının çeşitli yönleri üzerinde önemli bir etki yaratmakta ve ailelerin çocuklarının eğitimine katkı sağlama düzeyini arttırmaktadır. Araştırmada ev ziyaretlerinin düzenli yapılmasının ve aile katılımını arttıran stratejilerin uygulanmasının, Home-Based Head Start programlarının etkinliğini artıracığı önerisinde bulunulmuştur.

Fasina ve Fagbeminiyi'nin (2011) Nijerya'da gerçekleştirdiği “Erken Çocukluk Eğitiminde Ebeveynlerin Rolü” başlıklı çalışmada, erken çocukluk eğitiminden yararlanan ebeveynlere anket uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları şunlardır:

1. **Ebeveynlerin etkisi:** Ebeveynlerin çocuklarının akademik başarıları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Bu etki, ebeveynlerin çocuklarına sağladığı duygusal bakım ve destekle güçlenmektedir.
2. **Aile katılımı:** Ebeveynlerin çocuklarının eğitimine aktif katılımının, çocukların akademik başarıları ve genel gelişimleri üzerinde önemli bir rol oynadığı ortaya konmuştur. Ebeveynlerin yerleşim yerlerinin çocuklarının performansı üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığı saptanmıştır.
3. **Çocuğun gelişimi:** Ebeveynlerin katkıları, çocukların ufkunu genişletmesine, benlik saygısını arttırmasına ve öz yeterlilik duygusunun gelişmesine olumlu yönde katkıda bulunmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve çözümlenmesi, inandırıcılık ve aktarılabirlik hakkında bilgi verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma; Kosova ve Türkiye’de belirlenen okul öncesi öğretmenleri ve anne- babaların aile katılım çalışmaları hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan temel nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır, veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşmeden yararlanılmıştır. Eğitimde en çok kullanılan araştırma biçimi temel nitel araştırmadır. Temel nitel araştırma, sosyal bilimlerde derinlemesine ve zengin bilgi edinmek amacıyla kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntemde, bireylerin deneyimlerini ve bakış açılarını anlamak için görüşmeler, gözlemler ve doküman analizi gibi veri toplama teknikleri kullanılır. Veriler, tematik veya içerik analizi gibi yöntemlerle incelenir. Araştırmanın amacı genellikle bir olguyu açıklamak ve bu olgu hakkında yeni perspektifler geliştirmektir. Küçük ve amacı doğrultusunda seçilmiş bir örnekleme çalışılır. Bu desene göre, araştırmacı tümevarımsal bir strateji benimser ve sonuçları betimsel olarak sunar (Ekiz, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2021; Merriam, 2015).

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ve ailelerin aile katılımı etkinliklerine yönelik görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Böylece öğretmenlerin ve ailelerin aile katılımı çalışmalarına ilişkin bakış açıları değerlendirilerek bu konu hakkında görüşleri ve deneyimleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenleri ve anne babaları belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem nitel araştırmada en çok kullanılan yöntemdir. Daha az maliyetli, daha pratik ve daha kolay olarak algılanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2016). Araştırmacının 2 farklı ülkede araştırma yapmayı planlaması ve verilere daha pratik bir şekilde ulaşmasının sağlanması amacıyla bu yöntemin kullanılması planlanmıştır.

Çalışma grubu, Eskişehir ve Kosova’da çalışmaya katılım göstermeye gönüllü olan okul öncesi öğretmenleri ile anne-babalardan oluşmaktadır. Eskişehir’deki çalışma grubunda, 2022–2023 eğitim-öğretim yılında il merkezinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi bağımsız anaokulları arasından belirlenen 7 anaokulunda çalışan toplam 21 öğretmen ve 23 anne baba yer almaktadır. Kosova’daki çalışma grubunda ise ülkenin 7 bölgesinde yer alan her

bir anaokulundan birer öğretmen olmak üzere toplamda 14 öğretmen ve 8 ebeveyn yer almıştır. Bu anaokulları, Institucionet Parashkollore IP (Preschool Institutions) kapsamında faaliyet göstermektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine ve anne-babalara ait demografik bilgiler sonraki iki sayfada Tablo 3.1. ve 3.2’de yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ve anne-babaların etik olarak açık adları yerine Türkiye’deki öğretmenler için TÖ1... TÖ21, anne-babalar için TV1... TV23, Kosova’daki öğretmenler için KÖ1... KÖ14, anne babalar için de KV1... KV8 biçiminde kod isimler kullanılmıştır.

Tablo 3.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Özellikler

Türkiye’deki Öğretmenlerin Demografik Özellikleri				Kosova’daki Öğretmenlerin Demografik Özellikleri			
Kod İsim	Çalıştıkları Kurum	Mesleki Deneyim Yılı	Çalıştıkları Yaş Grubu	Kod İsim	Çalıştıkları Kurum	Mesleki Deneyim Yılı	Çalıştıkları Yaş Grubu
TÖ1	Resmi Anaokulu	10	5 Yaş	KÖ1	Resmi Anaokulu	8	5 Yaş
TÖ2	Resmi Anaokulu	13	4 Yaş	KÖ2	Resmi Anaokulu	9	4 Yaş
TÖ3	Resmi Anaokulu	11	5 Yaş	KÖ3	Resmi Anaokulu	4	5 Yaş
TÖ4	Resmi Anaokulu	8	5 Yaş	KÖ4	Resmi Anaokulu	6	3 Yaş
TÖ5	Resmi Anaokulu	12	5 Yaş	KÖ5	Resmi Anaokulu	11	5 Yaş
TÖ6	Resmi Anaokulu	11	5 Yaş	KÖ6	Resmi Anaokulu	16	5 Yaş
TÖ7	Resmi Anaokulu	13	5 Yaş	KÖ7	Resmi Anaokulu	12	4 Yaş
TÖ8	Resmi Anaokulu	8	4 Yaş	KÖ8	Resmi Anaokulu	5	5 Yaş
TÖ9	Resmi Anaokulu	15	5 Yaş	KÖ9	Özel	8	5 Yaş
TÖ10	Resmi Anaokulu	13	4 Yaş	KÖ10	Özel	2	4 Yaş
TÖ11	Resmi Anaokulu	11	5 Yaş	KÖ11	Özel	9	4 Yaş
TÖ12	Resmi Anaokulu	16	3 Yaş	KÖ12	Özel	2	5 Yaş
TÖ13	Resmi Anaokulu	14	3 Yaş	KÖ13	Resmi Anaokulu	6	4 Yaş
TÖ14	Resmi Anaokulu	20	4 Yaş	KÖ14	Resmi Anaokulu	3	5 Yaş
TÖ15	Resmi Anaokulu	8	5 Yaş				
TÖ16	Resmi Anaokulu	14	4 Yaş				
TÖ17	Resmi Anaokulu	7	5 Yaş				
TÖ18	Resmi Anaokulu	9	5 Yaş				
TÖ19	Resmi Anaokulu	7	5 Yaş				

Tablo 3.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Özellikler (Devamı)

Türkiye'deki Öğretmenlerin Demografik Özellikleri				Kosova'daki Öğretmenlerin Demografik Özellikleri			
Kod İsim	Çalıştıkları Kurum	Mesleki Deneyim Yılı	Çalıştıkları Yaş Grubu	Kod İsim	Çalıştıkları Kurum	Mesleki Deneyim Yılı	Çalıştıkları Yaş Grubu
TÖ20	Resmi Anaokulu	11	3 Yaş				
TÖ21	Resmi Anaokulu	9	3 Yaş				

Tablo 3.2 Araştırmaya Katılan Anne Babalara Ait Demografik Özellikler

Kod İsim	Türkiye'deki Anne-Babaların Demografik Özellikleri				Kosova'daki Anne-Babaların Demografik Özellikleri				
	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Kod İsim	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek
TV1	Kadın	34	Lisans	Öğretmen	KV1	Erkek	37	Lisans	Mühendis
TV2	Kadın	30	Lisans	Öğretmen	KV2	Kadın	32	Lisans	Hemşire
TV3	Kadın	43	Lisans	Ev Hanım	KV3	Kadın	35	Lise	Kuaför
TV4	Kadın	33	Lise	Hemşire	KV4	Kadın	33	Lise	Ev hanım
TV5	Kadın	34	Lisans	Ev Hanım	KV5	Kadın	33	Lisans	İşletme
TV6	Kadın	31	Lisans	Öğretmen	KV6	Kadın	28	Lisans	Ev Hanım
TV7	Kadın	36	Lise	Ev Hanım	KV7	Erkek	37	Lisans	Hemşire
TV8	Kadın	47	Lise	Ev Hanım	KV8	Kadın	28	Lise	Ev Hanım
TV9	Kadın	34	Lise	Ev Hanım					
TV10	Kadın	35	Lise	Ev Hanım					
TV11	Kadın	35	Lisans	Ev Hanım					
TV12	Kadın	30	Lise	Ev Hanım					
TV13	Kadın	33	Lise	Ev Hanım					
TV14	Baba	39	Lisans	Öğretmen					
TV15	Kadın	39	Yüksek Lisans	Öğretmen					
TV16	Kadın	33	Lisans	Öğretmen					
TV17	Kadın	32	Ortaokul	Personel					

Tablo 3.2 Araştırmaya Katılan Anne Babalara Ait Demografik Özellikler (Devamı)

Türkiye'deki Anne-Babaların Demografik Özellikleri					Kosova'daki Anne-Babaların Demografik Özellikleri				
Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek
TV18			Kadın	30	Lisans			Öğretmen	
TV19			Kadın	35	Lise			Ev Hanım	
TV20			Kadın	35	Lise			Ev Hanım	
TV21			Kadın	35	Lise			Ev Hanım	
TV22			Kadın	32	Lisans			Öğretmen	
TV23			Kadın	28	Lise			Ev Hanım	

3.3. Verilerin Toplaması

3.3.1 Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında, okul öncesi öğretmenlerinin ve anne babaların aile katılımı etkinliklerine yönelik görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme tekniği, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere üç farklı şekilde planlanabilmektedir. Yapılandırılmış görüşmeler çoğunlukla kapalı uçlu sorularla yapılmaktadır. Kapalı uçlu soru sorulmasındaki amaç kişilerin vermiş olduğu yanıtların benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymaktadır. Yapılandırılmamış görüşmeler de önceden belirlenen bir soru yoktur ve bu nedenle beklenen bir yanıt da yoktur. Araştırmacı kendince belirlemiş olduğu konu ya da konulara yönelik açık uçlu sorular sormaktadır. Nitel araştırmalarda çoğunlukla yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmektedir. Bu görüşme türünde araştırmacı soruları önceden hazırlar ancak görüşme sürecinde duruma göre soruları arttırıp azaltabilir. Bu görüşme türü katılımcıların yaşamış oldukları dünyayı kendilerince anlatmalarına olanak sağlar (Ekiz, 2003, s. 118-123; Yıldırım ve Şimşek, 2021 s. 125-153; Merriam, 2015, s. 23-88). Bu araştırmada da yarı yapılandırılmış görüşmeler için görüşme formları kullanılarak öğretmenlerin ve anne-babaların aile katılımı çalışmalarına ilişkin bakış açıları ve deneyimleri değerlendirilmeye, konu hakkındaki görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını değiştirebilir, bazı konuların ayrıntısına girebilir veya daha çok

sohbet tarzında bir yöntem benimseyebilir (Büyüköztürk vd., 2016, s.154). Araştırma kapsamında, araştırmacı tarafından hazırlanan iki farklı görüşme formu kullanılmıştır. Bunlardan biri “Öğretmen Görüşme Formu” diğeri ise “Anne-Baba Görüşme Formudur”. Öğretmen Görüşme Formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm öğretmenlerin mesleki deneyimleri, çalıştıkları yaş grupları, çalıştıkları kurumlar hakkında bilgilerin alınmasına yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise araştırmaya yönelik öğretmen görüşlerini almak için hazırlanan yarı yapılandırılmış sorulara yer verilmiştir. Öğretmen görüşme formu Ek 1’de yer almaktadır. Araştırmacı tarafından hazırlanan Anne-Baba Görüşme Formu da iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anne-babaların meslekleri, çocuk sayısı, yaşı ile ilgili sorular, ikinci bölümde ise araştırmaya yönelik anne-babaların görüşlerini almaya yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış sorular yer almaktadır. Aile görüşme formu Ek 2’de bulunmaktadır. Görüşme formlarına ilişkin yarı yapılandırılmış sorular alan yazın taraması yapılarak araştırmacı tarafından hazırlanmış, dört alan uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütler ile sorular tekrar düzenlenerek son biçimi verilmiştir.

3.3.2 Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri iki farklı ülkede toplanmıştır. Verileri toplamak için öncelikle Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan araştırma izni alınmıştır. Daha sonra Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden araştırma uygulama izni alınmıştır. Kosova’da ise her il için bağlı buldukları MASHT’tan “Ministry of Education, Science and Technology” gerekli izinler alınmıştır. Veri toplama süreci öncelikle Nisan 2023’te, Kosova’da gerçekleştirilmiştir. Türkiye’deki veriler ise Mayıs 2023’te Eskişehir’de toplanmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Görüşmeler genellikle katılımcıların kendi okullarında öğretmenler odası ya da toplantı odasında gerçekleşmiştir. Görüşmelerin, katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri yerlerde yapılmasına özen gösterilmeye çalışılmıştır. Görüşmelerin gerçekleşeceği gün ve saat çalışma grubunun uygun oldukları zaman dilimlerine göre planlanmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından, anne-babalar ve öğretmenlerle yüz yüze yapılmıştır. Araştırmacı görüşme sürecinde öncelikle günlük aktiviteler hakkında sohbet ederek araştırma öncesinde rahat bir ortam hazırlanmasına özen göstermiş, daha sonra araştırmanın temel amacı hakkında bilgilendirme yaparak görüşme bilgi formunu okumalarını istemiştir. Görüşmelerden elde edilecek bilgilerin ses kayıt cihazı ile kaydedileceği bilgisi verilerek katılımcılardan onay alınmıştır. Ses kaydı dışında alınan bilgiler araştırmacı tarafından not edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmen ve

anne-babaların kendi isimleri kullanılmayıp harf ve rakam verilerek kodlamaları yapılmıştır. Yapılan görüşmeler ortalama 20-25 dakika arasında sürmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde tümevarım ve tümdengelim analiz yöntemleri bir arada uygulanmıştır. Tümevarım analizinin amacı, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu analiz; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması biçiminde 4 aşamadan oluşmaktadır. Tümdengelim analizi, araştırma sonuçlarıyla birlikte izlenecek yöntemi, daha önce gerçekleştirilen araştırmanın soruları veya alt soruları çerçevesinde özetler ve yorumlar. Bu süreçte, gözlemlenen veya görüşme yapılan kişilerin görüşlerine geniş ölçüde yer verilir. Temel amaç, elde edilen verilerin sistematik, açık ve anlaşılır bir şekilde düzenlenmiş ve yorumlanmış olarak sunulmasıdır. Veriler düzenlendikten sonra, bu düzenlemeler açıklanır ve yorumlanır. Neden-sonuç ilişkileri ele alınarak incelenir ve bu incelemeler sonucunda çeşitli veriler elde edilir. Elde edilen temalar arasında eşleştirmeler yapılır ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunulabilir. Tümdengelim analizi 4 aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar analiz için bir çerçeve oluşturma, verilerin kodlanması, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması biçimindedir (Yıldırım ve Şimşek, s244, 2021). Bu çalışmada da benzer yol izlenerek toplanan veriler tümevarım ve tümdengelim yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Toplanan verilere ait ses kayıtları dikkatli bir biçimde dinlenerek bilgisayar ortamında Word programına aktarılmıştır. Oluşturulan transkriptler baştan sona en az iki kere okunmuştur. Görüşmelerde en çok tekrar edilen ve araştırmanın amacına hizmet eden tüm verilerin altı çizilmiş ve temalara yönelik kodlanmıştır. Kodların benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Bulgular sunulurken temalar ve ilgili kodlar, frekans sayısı çok olandan az olana doğru sıralanarak verilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular yorumlanarak sonuçlar yazılmıştır.

3.5. Araştırmanın Güvenirliği

Geçerlilik ve güvenilirlik kavramları araştırma sonuçlarının niteliğini ve geçerliliğini göstermede kullanılan en önemli unsurlardandır. Nitelikli bir araştırma yapmak için araştırmanın bilimsel olarak kabul edilmesi ve bilimsel kullanıma uygun olması gerekmektedir (Bogdan ve Biklen, 1998). Bu nedenle geçerlilik ve güvenilirlik kavramları bilimsel araştırmalarda en sık kullanılan iki kriterdir (Merriam, 2002; Merriam, 2009). Bununla birlikte, geçerlilik ve güvenilirlik kriterlerinin geliştirilmesi, Smith'in (2009) öne sürdüğü gibi, sosyal ve eğitim araştırmalarının karşı karşıya olduğu en zor ve önemli sorunlardan biridir. Nicel

araştırmalarda kullanılan i geçerlilik ve dış geçerlilik ile güvenirlik gibi kriterler nitel araştırmalarda inandırıcılık, aktarılabilirlik, onaylanabilirlik ve güvenilebilirlik başlıkları altında ele alınmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985). Bu çalışmada belirtilen kriterlerin sağlanması açısından alınan önlemler aşağıda açıklanmaktadır.

Araştırmada “inandırıcılığı” sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Görüşme formları hazırlanırken alanında uzman 4 kişiden görüş ve öneri alınmıştır. Görüş ve öneriler doğrultusunda görüşme formları yeniden düzenlenmiştir. Öğretmenler ve anne-babalar ile görüşmelerden elde edilen verilen ve görüşme esnasından tutulan notlar bilgisayara aktarılarak yazılı doküman haline getirilmiştir. Yazılı dokümanların ses kayıtlarına uygunluğu bir başka uzman tarafından teyit edilmiştir. Araştırma sürecinde toplanan veriler birden fazla kez okunarak kodlar oluşturulmuştur. Gerekli kontrollerden geçirilerek oluşturulan kodlar benzerlik gruplarına göre ayrılmış, amaca uygun temalar oluşturulmuştur. Verilerin analizi sırasında elde edilen kodlar ile ilgili olarak araştırmacı ve uzman arasında bir uzlaşının sağlanması ve bu uzlaşının tüm kodlar üzerinde olması gerektiği vurgulanmaktadır (Bogdan ve Biklen, 2007). Bu işlem sırasında araştırmacı ve önceden nitel çalışmada analiz deneyimi bulunan bir uzmanla görüşerek tüm kodlar üzerinde uzlaşmışlardır (Büyüköztürk vd., 2016). Güvenirlilik çalışılması yapılması istenilen uzmanın belirlediği kod ve temalar araştırmacının belirlemiş olduğu kod ve temalar ile karşılaştırarak güvenirliliği hesaplanmıştır. Uyuşum yüzdesi işlemi yapılırken görüş birliği / (görüş birliği + görüş ayrılığı) x 100 formülü kullanılmıştır. (Creswell, 2014, s. 253) Bu formül doğrultusunda elde edilen sonuçta uzmanın çalışması ve araştırmacının çalışmasının uyumu %87 olarak ortaya çıkmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın “Kosova ve Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve anne-baba görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi” genel amacına yönelik okul öncesi öğretmenleri ve anne-babalar ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle öğretmenlerin okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşleri ve deneyimleri, sonrasında ise anne-babaların görüş ve deneyimlerine ilişkin bulgular sıralanmıştır.

4.1.Okul Öncesi Eğitim Sürecine Aile Katılımı Konusunda Öğretmenlerle Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sırasında okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik görüşleri ile bu konudaki deneyimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin **görüşlerini** belirlemek üzere kendilerine öncelikle “Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve önemi konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin soruya verdikleri yanıtların çözümlenmesinden elde edilen kod ve temalar Tablo 4.1.1’de yer almaktadır.

Tablo 4.1.1 Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve önemi konusunda görüşler

Tema	Türkiye’deki Öğretmenlerin Görüşleri	Kosova’daki Öğretmenlerin Görüşleri
	Kod	Kod
Çocuk açısından önemi	· Öz güvenlerinin artması ve motive olması	· Gelişimin desteklenmesi
	· Gelişimin desteklenmesi	· Daha verimli bir eğitim alması
	· Okula karşı tutumların değişmesi	· Okula daha kolay uyum sağlama
	· Kendini değerli hissetmesi	· Okula karşı tutumların değişmesi
	· Mutlu olması	· Öğrenme sürecinin desteklenmesi
	· Güvende hissetmesi	· Güvende hissetmesi
Öğretmen açısından önemi	· Aileyi daha yakından tanınması	· Mutlu olması
	· Çocukları daha iyi tanınması	· Çocukları daha iyi tanınması
	· Aile öğretmen iletişiminin gelişmesi	· Aile öğretmen iletişiminin gelişmesi
Aile açısından önemi	· Okul ortamını görebilme	· Daha çok motive olması
	· Öğretmenle daha iyi bir iletişim kurma	· Aile öğretmen iletişimin gelişmesi
		· Çocuğun okuldaki davranışlarını inceleyebilme

Tablo 4.1.1 Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve önemi konusunda görüşler (Devamı)

Tema	Türkiye'deki Öğretmenlerin Görüşleri	Kosova'daki Öğretmenlerin Görüşleri
	Kod	Kod
Aile açısından önemi	· Çocuğun okuldaki davranışlarını inceleyebilme · Öğretmenle empati kurma	· Çocuklara karşı daha fazla duyarlı olma

Tablo 4.1.1.'de görüldüğü gibi okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımı ve önemi konusunda Kosova ve Türkiye'deki öğretmenlerin görüşleri; çocuk açısından önemi, öğretmen açısından önemi ve aile açısından önemi olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Kosova ve Türkiye'deki öğretmenlerin bu konudaki ortak görüşleri; aile katılımının çocukların gelişimini desteklediği, çocukların okula karşı tutularının değişmesine neden olduğu, öğretmenlerin çocukları daha iyi tanımalarına olanak yarattığı ve aynı zamanda aile-öğretmen ilişkisini daha fazla geliştirdiği biçimindedir.

Kosova'daki öğretmenlerin Türkiye'deki öğretmenlerden farklı görüşleri aile katılımı ile çocukların daha etkili ve verimli bir eğitim aldıklarını ve aynı zamanda öğrenme sürecinin desteklenmesine ortam yarattığını belirtmiş olmalarıdır. Türkiye'deki öğretmenler ise aile katılımı sayesinde çocukların özgüveninin arttığını, ailenin okul ortamını görebildiğini ve çocuklarının okuldaki davranışlarını inceleyebildiklerini dile getirmişlerdir.

Aile katılımı ve önemi konusunda Kosova'daki kimi öğretmenler görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir: KÖ11... *“Aile katılımının önemli olduğunu düşünüyorum çocuk gelişim açısından olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum, aile katılımı olduğu zaman çocukların okula karşı tutumları değişiyor”*.

KÖ5... *“Okul öncesi eğitiminde en önemli faktörlerden biri aile katılımı olduğunu düşünüyorum, bu yüzden de öğretmen, çocuk, veli ilişkisi çok önemlidir”*

KÖ2... “Çocuk üzerinde çok fazla etkileri var. Başta çocuklar aileleri okulda görünce kendilerini daha güvende hissediyorlar, daha özgüvenli oluyorlar ve etkinliklere daha çok katılım gösteriyorlar yani hep olumlu yönde etkileri var.”

KÖ5... “Çocukta en önemli etkilerinden biri, çocukların özgüveni artıyor, kendini daha mutlu hissediyor ve okulu daha çok önemsiyor.”

KÖ1... “Bize de çok yardımcı oluyor çünkü çocukları daha iyi tanımış oluyoruz onların hakkında daha detaylı bilgi alıyoruz ve aileleri de daha iyi tanımış oluyoruz ve bu işimiz bir açıdan daha kolaylaştırıyor.”

Türkiye’deki öğretmenlerden kimilerinin bu konudaki görüşleri ise şöyledir: TÖ17... “Çok önemli, çocukların kendilerini daha rahat ifade etmesi, ondan sonra ailelerin okulu gözlemlemesi, ne olup bittiğini en azından öğrenmesi, etkinliğimiz hakkında fikir sahibi olmaları açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum.”

TÖ15... “Çocuk ailesini, aile çocuğunu daha yakından tanımış oluyor. Çocuk annesinin babasının sınıfta gördüğü zaman ben buradayım ve ailem de gelebiliyor. Güvenli bir ortamdayım. Bu mesajı almış oluyor. Sorumluluk bilinci aileden çocuğa aktarılmış oluyor.

TÖ11... “Çocuk ve aile arasındaki iletişimin gözlemlenmesi ve daha güçlü bir iletişimin kurulması sağlanıyor.

TÖ21 ise... “Velinin süreç içine dahil oluşu her daim bakış açısının değişimine katkı sağlıyor. Ayrıca çocuklar açısından da faydası var özellikle alıştırma sürecinde ama maalesef okulun ilk zamanları hemen aile katılımları yapamıyoruz. Birkaç ay geçtikten sonra yapıyoruz ve çocukların okula karşı tutumları değişiyor. Onu eğitimin desteklediğini hissediyor. O yüzden bence aile katılımı çok önemli.” sözleriyle görüşlerini ifade etmiştir.

Görüşmeler sırasında öğretmenlerin okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımına yönelik **görüşlerini** belirlemek üzere kendilerine ayrıca “Okul öncesi eğitime aile katılımı ile ilgili ailelerden beklentileriniz ve etkili bir aile katılım süreci için önerileriniz nelerdir?” soruları yöneltilmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtların çözümlenmesiyle elde edilen kod ve temalar tablo 4.1.2.’de yer almaktadır.

Tablo 4.1.2. Okul öncesi eğitimde aile katılım ile ilgili ailelerden beklentiler ve öneriler

Tema	Türkiye'deki Öğretmenlerin Görüşleri	Kosova'daki Öğretmenlerin Görüşleri
	Kod	Kod
Beklenti	<ul style="list-style-type: none"> · Ailelerin daha istekli olmaları · Ailelerin etkinliklere hazırlık yaparak gelmeleri · Daha fazla katılım göstermeleri<ul style="list-style-type: none"> · Etkinliklere çocukların aktif katılımlarını sağlamaları · Seçilen etkinliklerin çocukların seviyelerine uygun olması · Okul öncesi eğitime daha fazla önem vermeleri · Çocuğun gelişimi konusunda daha fazla bilgi sahibi olmaları	<ul style="list-style-type: none"> · Eve verilen etkinliklere daha fazla katılım göstermeleri · Etkinliklere daha istekli katılmaları<ul style="list-style-type: none"> · Etkinlik sürecinde çocukları çok fazla yönlendirmemeleri · Etkinlik sürecinde daha sabırlı olmaları · Çocuklarla daha çok vakit geçirmeleri · Okul öncesi eğitime daha fazla önem vermeleri · Okula daha sık gelmeleri
	Öneri	<ul style="list-style-type: none"> · Etkinlikleri öğretmen ve ailenin birlikte seçmesi · Çocuğu ve aileyi tanıyarak iyi bir planlama yapmak · Ailelerin katılıma yönelik motive edilmeleri için seminerler düzenlenmesi · Ortak bir zaman dilimi yaratılması<ul style="list-style-type: none"> · Tüm ailelerin aynı anda katılabileceği bir etkinlik düzenlenmesi

Tablo 4.1.2'de görüldüğü gibi okul öncesi eğitime aile katılımı ile ilgili ailelerden beklentiler konusunda Türkiye'deki ve Kosova'daki öğretmenlerin görüşleri çoğunlukla ortaktır. Türkiye'deki öğretmenler, ailelerin daha istekli olmaları, hazırlık yaparak etkinliklere katılmaları, daha fazla katılım göstermeleri, etkinliklere çocukların aktif katılımlarını

sağlamaları, seçilen etkinliklerin çocukların seviyesine uygun olması şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kosova'daki öğretmenler ise, eve verilen etkinliklere daha fazla katılım göstermeleri, etkinliklere daha istekli katılmaları etkinlik sürecinde çocukları çok fazla yönlendirmemeleri, daha sabırlı olmaları konusunda görüşlerini dile getirmişlerdir. Türkiye'deki ve Kosova'daki öğretmenlerin etkili bir aile katılımına yönelik önerileri ise ailelerin katılım konusunda bilgilendirilmesi, bu konuda motive edici seminerler düzenlenmesi, aile katılımı etkinliklerinin ortak bir zaman dilimi yaratılarak ailelerle birlikte planlanması ile daha verimli bir aile katılımı süreci olabileceği yönündedir. Türkiye'deki öğretmenler ayrıca, tüm ailelerin aynı anda katılabileceği etkinlikler düzenlenmesinin iyi olabileceğine yönelik öneride bulunurken; Kosova'daki öğretmenler, okulda aile katılımı gerçekleştirebilmek için yeterli alan yaratılması ve daha fazla etkinlik düzenlenmesi konusunda önerilerini belirtmişlerdir.

Bu konuda Kosova'daki kimi öğretmenlerin görüşleri şöyledir: KÖ8... *“Ailelerden beklentim, çok fazla bir beklentim yok açıkçası çünkü onlar de çok yoğun oluyorlar. O yüzden çok fazla yormak istemiyorum. Sadece çocuklarla biraz daha fazla vakit geçirmelerine ve çocukları çok fazla yönlendirmeden etkinlikler katılmalarını bekliyorum. Çünkü bazen aileler çocukları çok fazla yönlendiriyor ve çok çok az aktif katılabiliyor.”*

KÖ6... *“Her zaman hem bizim ailelerden beklentimiz var hem de ailelerin bizden beklentileri vardı mutlaka ama benim en çok velilerden beklentim okul öncesi eğitime biraz daha önem verilmesi ve çocuklara bu eğitim sadece evde durmasınlar değil de gerçekten çocuklar bu eğitimin alınması gerektiğini aktarmalarını bekliyorum. Okulda davet edildikleri zaman katılım göstermelerini bekliyorum. Yani çocuklara biraz daha fazla zaman ayırmalarına bekliyorum.”*

Öneriler konusunda Kosova'daki öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: KÖ2... *“Daha etkili olabilmesi için önce veliler daha bilgili olmaları gerekiyor genelde okul öncesi eğitim ile ilgili bu konuda çok fazla eksik var. O yüzden bununla ilgili seminerler düzenlenebilir ya da broşürler hazırlanabilir ve okulda daha geniş bir alan olsa ve imkânlar kısıtlı olmasa daha fazla etkinlikler düzenlenebilir. O zaman daha etkili bir aile katılımı olur diye düşünüyorum.”*

Türkiye'deki kimi öğretmenlerin görüşleri ise şöyledir: TÖ10... *“Okul öncesi eğitimin önemini anlayabilmeleri ilk önceliğim. İkinci planda ise aile-çocuk etkileşimini arttırmak “TÖ1” Planlanan güne uyum sağlamaları ve istekli olmalarını, hazırlıklı gelmelerini bekliyorum. “TÖ17” Ailelerden beklentim önce gönüllülük, daha sonrasında da bunu sadece*

okul öncesine çocuğu belli saatte başından atma gibi değil de gerçekten çocuğun gelişimi açısından önemli olduğunu bilmelerini istiyorum.”

Türkiye’de önerilere yönelik öğretmenler görüşlerini şu ifadelerle dile getirmişlerdir: TÖ12... “Bence tüm ailelerin katılımının sağlandığı bir etkinlik öncesinde hazırlanmalı ve tüm çocuklar, veliler aynı anda dahil olmalı ve atölye çalışmaları şeklinde olmalı. Sonra bireysel olarak velilerin aile katılımları sınıf içerisine dahil edilmeli diye düşünüyorum ve sonrasında da ev içi etkinliklere katılmaları gerekiyor diye düşünüyorum.” TÖ17... “Ailenin, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre olması, ailelerin müsait zamanına göre etkinliklerin planlanması, ailelere ne kadar çok yardımcı olursak o kadar motive edilmiş oluyorlar ve tekrarını istiyorlar.” TÖ21... “Ailelerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda planlama yapınca etkinlikler çok keyifli ve verimli geçiyor.” TÖ4... “İyi bir planlama, ilgi ve yetenekleri göz önüne alma, amaca hizmet etmesi.” TÖ13... “Önerilerim hani velinin bence düzeyine de uygun olmalı. Yapılacak etkinlik çocuğun düzeyine uygun olmalı, elinin hani birazcık da becerisine de bağlı mesela kalkıp hiç mesela sanat etkinliğinden anlamayan bir veliye işte el becerisi mesela olmayan.”

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sırasında okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik yaşadıkları deneyimler de belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla kendilerine “Okul öncesi eğitime aile katılıma yönelik ne tür etkinlikler düzenliyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin soruya verdikleri yanıtların çözümlenmesiyle elde edilen kod ve temalar Tablo 4.1.3’te yer almaktadır.

4.1.3. Okul öncesi eğitimde aile katılımına yönelik düzenlenen etkinlikler

Tema	Türkiye’deki Öğretmenlerin Deneyimleri	Kosova’daki Öğretmenlerin Deneyimleri
	Kod	Kod
En çok tercih edilen etkinlikler	· Meslek tanıtımı	· Meslek tanıtımı
	· Deneyler	· Gösteriler
	· Geziler	· Resim boyama
	· Hikâye okuma	· Piknik yapma
	· Drama etkinlikleri	· Çiçek ekme
	· Oyun oynama	· Geziler
	· Sanat etkinlikleri	· Ev yemekleri yapımı
	· Ev yemekleri yapımı	· Oyun oynama

4.1.3. Okul öncesi eğitimde aile katılımına yönelik düzenlenen etkinlikler (Devamı)

Tema	Türkiye'deki Öğretmenlerin Deneyimleri	Kosova'daki Öğretmenlerin Deneyimleri
	Kod	Kod
Etkinlikler planlarken dikkat edilen noktalar	<ul style="list-style-type: none"> · Ailelerin rahat edebileceği ortam sağlanması · Çocukların gelişimini destekleyecek etkinlikler olması · Ailelerin yapabileceği etkinlikler olması	<ul style="list-style-type: none"> · Etkinliklerin çocukların seviyelerine uygun olması · Ailelerin yapabileceği etkinlikler olması · Bir yıl içinde tüm ailelerin en az bir kere katılması · Çocukların aktif katılacağı yarı yapılandırılmış etkinlik olması · Ailelerin katılabileceği bir zamanı dilimi planlanması · Seçilen etkinliğin materyallerinin kolay bulunabilir olması

Tablo 4.1.3.te görüldüğü gibi öğretmenlerin soruya verdikleri yanıtları; en çok tercih edilen etkinlikler ve etkinlikler planlanırken dikkat edilen noktalar olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Kosova'daki öğretmenler ile Türkiye'deki öğretmenlerin en çok tercih edilen etkinlikler konusunda ortak görüşlerinin olduğu, benzer etkinlikler düzenledikleri görülmektedir. Kosova'daki ailelerin en çok tercih ettikleri etkinlikler; meslek tanıtımı, gösteriler, resim boyama, piknik yapma, çiçek ekme, geziler, ev yemekleri yapma ve oyun oynama, gibi etkinliklerdir. Türkiye'de meslek tanıtımı, deneyler, geziler, drama etkinlikleri, hikâye okuma, oyun oynama, geziler, sanat etkinliği ve ev yemekleri yapımı gibi benzer etkinliklerin tercih edildiği görülmektedir. Etkinlikler planlarken dikkat edilen noktalarda Kosova'daki öğretmenler ile Türkiye'deki öğretmenlerin benzer düşüncelere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler; ailelerin kolay yapabilecekleri, çocukların seviyelerine uygun, aktif katılabilecekleri, gelişimlerini destekleyecek biçimde etkinlikler planlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Kosova'daki öğretmenler ayrıca; bir yıl içinde tüm ailelerin en az bir kere etkinliklere katılmasına dikkat ettiklerini dile getirmişlerdir.

Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik düzenlenen etkinlikler konusunda Kosova'daki kimi öğretmenlerin görüşleri şöyledir: KÖ1... *“Yılbaşı ilgili etkinlikler ve gösteriler hazırlıyoruz. Aynı zamanda da anneler günü ile ilgili bu tarz etkinlikler düzenliyoruz ve aileler okula gelip bu etkinliklere katılıyorlar. Onun dışında meslek tanıtım etkinliklerimiz oluyor. Ev yemek yapımı ya da hamur işleri gibi bu tarz etkinlikler düzenliyoruz.”*

KÖ8... *“Okulumuzun fiziksel alanı çok az olduğu için çok fazla etkinlikler düzenlemiyoruz. Çünkü okulumuzda sadece iki sınıf var ve çocukların sayısı çok, alan çok dar. Yani imkânlar kısıtlı. O yüzden ben bu sene sadece gezilere aileleri davet ettim. Onun dışında aile katılımına yönelik etkinlikler, evde yapılmasını istediğim etkinlikler var. Hikâye okuma, oyun oynama gibi etkinliklerin evde çocuklarla yapılmasını istedim.”*

KÖ4... *“Eğitim yılının başında biz aile katılımına yönelik etkinlik türlerini gruba atıyoruz ve hangi velinin hangi etkinliğe katılmak istediğini soruyoruz. O şekilde belirliyoruz etkinlikleri ama genelde meslek tanıtım, ev yemekleri ya da çiçek ekmeleri gibi bu tarz etkinlikler daha çok talep ediliyor.”* KÖ7... *“Aileler genelde boya yapma, resim çizme ve hikâye okuma etkinliklerini talep ediyorlar.”*

Etkinlikler planlarken dikkat edilen noktalar ile ilgili Kosova'daki öğretmenlerin görüşleri ise şu şekildedir: KÖ8... *“Etkinliklerim çocukların yaşına uygun olması ve çocukların daha aktif olacağı etkinlikler olmasına ve aileleri zorlamayacak bir etkinlik olmasına dikkat ediyorum.”*

KÖ11... *“Tüm velilerin yılda en az bir kere katılmış olmasını, düzenleyeceğim etkinliğin çocukların düzeyine uygun olmasına dikkat ediyorum. Sonra veliler uygun bir zaman dilimi olmasına dikkat ediyorum. Başka da hmm ve ailelerin yapabileceği etkinlik olmasına dikkat ediyorum.”*

Etkinlikler planlarken dikkat edilen noktalarla ilgili Türkiye'deki kimi öğretmenlerin görüşleri ise şu şekildedir: TÖ15... *“Çocuklar açısından da ilginç olan etkinlikler planlamaya çalışıyoruz. Öncesinde velilerimizin meslek gruplarına bakıyoruz, değişik meslek gruplarından velilerimiz varsa onları davet ediyoruz. Mesleği hakkında çocuklarımıza bilgi aktarıyorlar, uygulama yapıyorlar. Onun haricinde yine böyle seramik, ebru bunun gibi etkinlikler planlıyoruz.”* TÖ13... *“Çocukların yaş düzeyine uygunluk en önemlisi. Hani aileye veriyoruz o etkinliği ama sadece aile aktif olmasın. Çocuğu da işin içine katılım hem velinin aktif olabileceği hem de çocuğun yapabileceği şekilde etkinlikler seçmeye çalışıyoruz.”* TÖ17... *“Malzeme açısından hani kolay ulaşılabilirlik, ondan sonra çocukların öğreneceği hani bir*

şeyler kapabileceği etkinlikleri seçmeye çalışıyoruz.” TÖ21... “Daha çok velinin kendisinin rahat edeceği bir etkinlik seçmesine dikkat ediyoruz. Benden ziyade onların tercih edecekleri ya da aile katılım formlarının dönütlerine göre velinin istekleri doğrultusunda yapmaya çalışıyoruz. TÖ12... “Her velinin yıl boyunca en az bir defa katılmış olmasına dikkat ediyorum.”

En çok tercih edilen etkinlikler konusunda Türkiye’deki öğretmenler görüşlerini şu ifadelerle dile getirmişlerdir: TÖ3... “En çok hikâye okuma etkinliklerine katılmak istiyorlar. Dramaya da katılmak isteyenler var ve oyun etkinliklere katılmak istiyorlar.” TÖ9... “Deney. Deney yapmayı çok seviyorlar.”

TÖ13... “Ailelere söylediğinizde onlar daha çok sanat etkinliği tarzındaki etkinlikleri seviyorlar. Çocuk somut bir şey ortaya çıkardığı için ve eve o gün etkinlikle gidecekleri için sanırım daha kalıcı bir etkinlik olacağını düşünüyorlar. Onlara bıraktığımızda seçimlerinde daha çok sanat etkinliklerine yöneliyorlar.”

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sırasında okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı konusunda **deneyimlerini** belirlemek üzere “Bir okul öncesi öğretmeni olarak; aile katılım çalışmalarının planlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?” soruları yöneltilmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtların çözümlenmesiyle elde edilen kod ve temalar Tablo 4.1.4.’te yer almaktadır.

4.1.4. Okul öncesi eğitimde aile katılımı sürecinde yaşanan sorunlar

Tema	Türkiye’deki Öğretmenlerin Deneyimleri		Kosova’daki Öğretmenlerin Deneyimleri
	Alt Tema	Kod	Kod
Planlama Sürecinde Yaşanan Sorunlar	Aileler açısından	<ul style="list-style-type: none"> İstekli olmamaları · Yapılacak etkinliğe karar verme konusunda zorlanmaları · Etkinliklere zaman ayırma konusunda zorlanmaları · Materyal bulmada yaşanan zorluklar	<ul style="list-style-type: none"> · Ortak bir zaman dilimi bulunamaması · İstekli olmamaları · Etkinlik seçme konusunda zorlanmaları

4.1.4. Okul öncesi eğitimde aile katılımı sürecinde yaşanan sorunlar (Devamı)

Tema	Türkiye'deki Öğretmenlerin Deneyimleri		Kosova'daki Öğretmenlerin Deneyimleri
	Alt Tema	Kod	Kod
Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlar	Çocuk açısından	<ul style="list-style-type: none"> · Aynı günde tüm ailelerin sınıfta olmasını istemeleri · Çok heyecanlı olmaları · Etkinliğe aktif katılamamaları	<ul style="list-style-type: none"> · Çok heyecanlı olmaları · Dikkat sürelerinin az olması
	Aileler açısından	<ul style="list-style-type: none"> · Çocuklarla iletişim kuramamaları · Sınıf hâkimiyetinde zorlanmaları	<ul style="list-style-type: none"> · Sınıf hâkimiyetinde zorlanmaları · Etkinliğe nasıl başlanması gerektiğini bilememeleri · Çocuklarla iletişim kuramamaları • Hazırlık yapmadan gelmeleri · Öğretmenin aileleri sürekli yönlendirmesi
	Öğretmen açısından	<ul style="list-style-type: none"> · Öğretmenin aileleri sürekli yönlendirmesi · Malzemelerin eksik olması	<ul style="list-style-type: none"> · Hiçbir sorun yaşamıyorum
Değerlendirme sürecinde yaşanan sorunlar		<ul style="list-style-type: none"> · Hiçbir sorun yaşamıyorum	<ul style="list-style-type: none"> · Hiçbir sorun yaşamıyorum

Tablo 4.1.4.'de görüldüğü gibi öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar; planlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde yaşanan sorunlar olmak üzere üç ayrı temada toplanmıştır. Uygulama sürecinde yaşanan sorunlar; çocuk, aile ve öğretmen olmak üzere üç ayrı alt temada, planlama sürecinde yaşanan sorunlar ise aileler açısından bir alt temada toplanmıştır. Okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmalarının planlama ve uygulama sürecinde Türkiye'deki öğretmenlerle Kosova'daki öğretmenlerin benzer sorunları yaşadıkları görülmektedir. Planlama sürecinde ailelerle en çok sorun yaşanan noktaların; ailelerin istekli olmamaları, ortak bir zaman dilimi bulunamaması, etkinlik seçme ve materyal bulmada yaşanan sorunlar olduğu görülmüştür. Türkiye'de 5 öğretmen aile katılım çalışmalarının planlama sürecinde hiçbir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Kosova'daki kimi öğretmenlerin bu konudaki ifadeleri şu şekildedir: KÖ4... “*Evet en zorlandığımız kısım burası aslında planlama süreci çünkü zaman açısından çok zor oluyor bazen veliler katılmak istemiyorlar bazen işten izin ayarlayamıyorlar. O yüzden bu süreç biraz sıkıntılı geçiyor.*”

KÖ12... *“Planlama süreci en zor ve en sıkıntılı süreç çünkü velileri çok fazla tanımıyorsun. Hangi etkinlik hangi veliye verilmeli belirlemek daha zor oluyor. Zaman açısından da sıkıntı yaşıyoruz. Veliler genelde çalıştıkları için uygun bir zaman bulmak zor oluyor.”*

KÖ8... *“Hmm valla ne diyeyim... Planlama süreci sadece öğretmenlerin elinde olsa bu kadar zor olmayacak ama planlama yapılırken önce müdüründen izin alınması velilerle uygun ve ortak bir dilim zamanı bulunması çok yorucu ve çok zaman alıyor. Onun dışında başka bir sıkıntı yaşamıyoruz.”*

Türkiye’de ise kimi öğretmenlerin bu konudaki ifadeleri şu şekildedir: TÖ20... *“Çok ciddi bir sorun yaşamıyoruz. Genel olarak velilerimiz istekli gelmeyi, çok nadir mesaisi izin almaya uygun olmayan birkaç velimiz oluyor ama genelde şartlarını zorlayıp elinden geldiğince katılmaya çalışıyorlar. Çok ciddi bir sorun yaşamıyorum o anlamda.”*

TÖ14... *“Veli gönüllülüğü çok önemli. Yani veliler mesela bizler aylık doküman hazırlıyoruz. Veya işte birinci dönem dökümü hazırlıyoruz, mesela Veli salı günü gelecek saat on birde gelmesi lazım aile katılımına. Saat onda bana haber veriyor. Ben gelemeyeceğim işim var diye. Bunlar bizi çok sıkıntıya sokuyor. Çünkü bu sefer çocuk beklentiye giriyor. Ona göre planlama yapıyoruz. Bu tarz şeyler yaşıyoruz. Maalesef işte gönül ister ki ailelerin daha aktif bir şekilde katılması, sadece boş zamanları değil de çocukların daha çok zaman ayırmasını ister ama her biri maalesef bunu yapmıyor.”*

TÖ3... *“Çalışan veliler genellikle vakit ayırmak istemiyorlar. Ancak sürece dair daha açık yönergeler verildiğinde ikna oluyorlar ve katılımın ardında memnun ayrılıyorlar. Burada veliye aktarım önemli. Ev hanımı veli grubu da önyargılı davranıp katılmayı istemeyebiliyorlar.”*

TÖ13... *“İlk başta bireylerin uygunluk zamanlarını onların taleplerine bıraktıysam yani o seçeneği sunduysam orada bir sıkıntı yaşıyoruz organize olma konusunda.”*

Aile katılım çalışmalarının uygulama sürecinde yaşanan sorunlar; çocuk, aile ve öğretmen açısından üç ayrı alt temada toplanmış ve Türkiye ile Kosova’daki öğretmenlerin görüşlerinin ortak olduğu görülmüştür. Öğretmenler çocuk açısından; çocukların tüm ailelerin aynı günde sınıfta olmalarını istemeleri, çok heyecanlı olmaları, etkinliğe aktif olarak katılamamaları ve dikkat sürelerinin az olmasının süreci zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Aileler açısından ise çocuklarla iletişim kuramamaları, sınıf hâkimiyetinde zorlanmaları, hazırlık yapmadan gelmiş olmaları, etkinliğe nasıl başlayacaklarını bilmemelerinin uygulama sürecinde

yaşanan başlıca sorunlar olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmen açısından ise öğretmenlerin uygulama sürecinde aileleri sürekli yönlendirmek zorunda kalmaları ve bu nedenle sınıf yönetiminde sıkıntı yaşanması ile ailelerin malzemelerinin eksik olması sorun olarak belirtilmiştir.

Kosova'daki kimi öğretmenlerin bu konudaki ifadeleri şu şekildedir: KÖ9... *“Uygulama sürecinde de veliler bazen çocuklarla nasıl iletişim kuracaklarını bilmiyorlar. O yüzden etkinlik sürecinde sürekli yönlendirme yapmak zorunda kalıyorum ve o gün sınıf hâkimiyeti kurmakta zorlanıyoruz.”*

KÖ6... *“Uygulamada sınıfın içerisinde çok fazla uygulama olmadığı için büyük bir sıkıntı yaşamıyoruz ama velilerle değerlendirme yaptığım zaman evde yapılan etkinliklerde çok zorlandıkları zaman bu etkinliği nasıl başlayacağım bilmiyorum diyorlar genelde. Onun dışında başka bir sorun yaşamıyoruz.”*

KÖ2... *“Uygulama sürecinde de çocuklar çok heyecanlı oluyorlar ve bu sefer etkinliklere katılım göstermekte zorlanıyorlar. Dikkat süresi çok daha az oluyor ve etkinliği uygulamak daha zor oluyor.”*

Türkiye'deki kimi öğretmenler görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir: TÖ1... *“Orada da tek sorunumuz var bazı velilerimiz dilleri çok akademik olabiliyor, çocuğun seviyesine inemeyebiliyor.”*

TÖ5... *“Eğitimci olmadıkları için sınıf hâkimiyeti konusunda sorunlar yaşıyoruz. Yeterince hazırlanmamış olabiliyor ya da hazırlanmış olup ama sınıfa gelince kalabalık çocuk grubuna aktarmakta sorun yaşıyorlar ve çocukların seviyesine inemeyebiliyorlar. Öğretmen desteği alınca o sorunları aşıyorlar.”*

TÖ13... *“Sınıf hâkimiyeti konusunda veliler sıkıntı yaşayabiliyorlar. Süreç içinde öğretmen desteğine genellikle ihtiyaç duyuluyor.”*

Okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmalarının değerlendirme sürecinde Türkiye'deki ve Kosova'daki öğretmenler hiçbir sorun yaşamadıkların belirtmişlerdir. Türkiye'de kimi öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir: TÖ6... *“Keyifli bir etkinlik olduğu için sonrasında velilerle birlikte değerlendirme yapıyoruz o yüzden çok ciddi bir sorun yaşamıyoruz. Olumlu dönütler alıyoruz sürekli.”*

TÖ13... *“Olabildiğince pozitif değerlendirmeye çalışıyoruz. Değerlendirmede bir sorun yaşamıyoruz çünkü değerlendirme takip edilen bir süreç olmadığı için değerlendirme*

dosya da kalıyor.” Kosova’daki kimi öğretmenlerin ifadeleri ise şöyledir: KÖ7... “Değerlendirmede genelde bir sorun yaşamıyoruz. Genel olarak değerlendirme sadece veliyle ve öğretmen arasında oluyor o yüzden bir sıkıntı olmuyor.” KÖ11... “Değerlendirmeyi etkinlik bitikten sonra yapıyoruz ondan bir sıkıntı yaşamıyoruz.”

4.2.Okul Öncesi Eğitim Sürecine Aile Katılımı Konusunda Anne Babalarla Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Anne babalarla yapılan görüşmeler sırasında okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik görüşleri ile bu konudaki deneyimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Anne babaların **görüşlerini** belirlemek üzere öncelikle kendilerine “Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve önemi konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların soruya verdikleri yanıtların çözümlenmesinden elde edilen kod ve temalar Tablo 4.2.1.’de yer almaktadır.

4.2.1 Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve bunun önemi

Tema	Türkiye’deki Anne-Babaların Görüşleri	Kosova’daki Anne-Babaların Görüşleri
	Kod	Kod
Çocuk açısından önemi	· Kendini daha güvende hissetmesi	· Gelişimin desteklenmesi
	· Okula karşı tutumlarının değişmesi	· Motive olması
	· Daha mutlu olması	· Daha mutlu olması
	· Özgüvenlerinin artması ve motive olma	· Okula karşı tutumlarının değişmesi
Aile açısından önemi	· Gelişimin desteklenmesi	· Daha verimli bir eğitim alması
	· Etkinliklere daha fazla katılım göstermesi	· Kendini daha güvende hissetmesi
	· Aile-öğretmen ilişkisinin güçlenmesi	· Aile ile öğretmenin daha güçlü bir iletişim kurması
	· Eğitim hakkında daha fazla bilgi edinmesi	· Eğitim hakkında daha fazla bilgi edinmesi
Aile açısından önemi	· Çocuğun eğitiminin desteklenmesi	· Çocukların sınıf ortamındaki davranışlarının incelenmesi
	· Öğretmenle empati kurması	· Çocuğun eğitiminin desteklenmesi
	· Çocukların sınıf ortamındaki davranışlarının incelenmesi	

4.2.1 Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve bunun önemi (Devamı)

Tema	Türkiye’deki Anne-Babaların Görüşleri	Kosova’daki Anne-Babaların Görüşleri
	Kod	Kod
Öğretmen açısından önemi	<ul style="list-style-type: none"> · Öğretmen-aile ilişkisinin güçlenmesi · Öğretmenin daha fazla motive olması	<ul style="list-style-type: none"> · Öğretmen-aile ilişkisinin güçlenmesi · Çocuğun nasıl bir ailede büyüdüğünü görme fırsat olması · Ailelerden destek alması

Tablo 4.2.1.’de görüldü gibi okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımı ve önemi konusunda Kosova ve Türkiye’deki anne-babaların görüşleri; çocuk açısından önemi, öğretmen açısından önemi ve aile açısından önemi olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Kosova ve Türkiye’deki anne-babaların bu konuda benzer görüşleri olduğu, öğretmenlerle de benzer görüşlere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımı ve önemini çocuk açısından ele alan anne ve babalar bu sürecin çocuğun kendini daha güvende hissetmesine, gelişiminin desteklenmesine, mutlu olmasına, özgüveninin artması ve daha motive olmasına, kendini güvende hissetmesi ve okula karşı tutumlarının değişmesine vurgu yapmışlardır. Aile katılımını aileler açısından ele alan anne ve babalar; aile-öğretmen ilişkisi üzerindeki olumlu etkisi, ailelerin eğitim hakkında daha fazla bilgi sahibi olması, çocuğun eğitiminin desteklenmesi, çocukların sınıf ortamındaki davranışlarını gözlemleyebilme konusunda yarattığı olanağa dikkat çekmişlerdir. Aile katılımını öğretmen açısından ele alan anne-babalar ise öğretmen-aile ilişkisi üzerindeki etkisinin yanı sıra öğretmenin ailelerden destek alması, daha fazla motive olması ve çocuğun nasıl bir ailede büyüdüğünü görme fırsat yaratması üzerinde durmuşlardır.

Bu konuda Türkiye’deki kimi anne babaların görüşleri şu şekildedir: TV5... “Okul öncesi eğitiminde aile katılımının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü biz, çocuklar aileden ilk ayrıldıklarında bizleri yani öğretmenlerini görüyorlar. Öğretmenlerini gördükleri için de bir güven ortamının oluşması için ailenin okula katılımı çok önemli. Bu sadece etkinlik anlamında da değil. Öğretmenle iletişim anlamında da çok önemli olduğunu düşünüyorum.”

TV16... “Bence güzel oluyor çocuklar da ailelerini görmekten mutluluk duyuyor. O- Onlarla beraber bir şey yaptıkları zaman daha etkili oluyor, akılda daha çok kalıcı oluyor. Yani

çocuklar daha mutlu oluyorlar hem daha motive oluyorlar ve daha güvende hissediyorlar.”
TV11... *“Aile katılımı çocuklar için de önemli aileler için de. Aileler çocuğunun ortamını görüyor, neler yaptığını görüyor, öğretmenle daha fazla iletişim kuruyor, çocuklar için de kendi annesi gelip orada bir şeyler anlattığı zaman çok mutlu oluyor. Çocuk gelişimi olumlu etkiliyor kesinlikle.”*

TV18... *“Bir kere çocuk kendini çok mutlu hissediyor. Sınıfta anne-babasını görünce özgüveni yerine geliyor, daha da artıyor. Annesiyle evde etkinlik yapması ayrı, arkadaşlarının gözünde çok ayrı bir yeri var. O yüzden çocuk kendini bence en başta çok mutlu hissediyor.”*

TV6... *“Çocukların özgüveni artıyor. Çocuklar kendilerini daha iyi ve daha güvende hissediyorlar ve okulu daha çok sevmeye başlıyorlar.”*

TV19... *“Ben veli olarak ilk katıldığımda çok heyecanlanmıştık. Çocuklarla birlikte ilk defa bir ortamda bulunmuştum. Kendi çocuğumun diğer çocuklarla nasıl bir iletişim kurduğunu ve nasıl bir ortamda vakit geçirdiğini görmüş oldum.”*

TV9... *“Aile katılımı tabii ki de çok önemli çünkü çocuğun gelişimi açısından sadece öğretmenin yönlendirilmesi değil ailenin de bu konuda desteklemesi lazım. Çocukla ailenin okuldan sonra kaliteli vakit geçirmesine sağlıyor.”*

Kosova’daki kimi anne babaların görüşleri ise şöyledir: KV4... *“Okul öncesi aile katılımı çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü eğer biz veli olarak okula önem verirsek, katılım gösterirsek çocuklar da daha hevesli olurlar ve okula daha mutlu gelirler.”*

KV6... *“Okul öncesi eğitiminde aile katılımının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Hem çocuk gelişim açısından hem de biz veli olarak da bizim için de çok olumlu etkiliyor.”*

KV1... *“Okul öncesi eğitimin ilk başta çok önemli olduğunu düşünüyorum ama tabii ki aile de bu eğitimin içerisinde yer alırsa o zaman eğitim daha verimli olur ve çocukların gelişim açısından da çok önemli olduğunu düşünüyorum.”*

KV9... *“Çocuk ilk eğitimi anne-babadan alıyor bence o yüzden çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle okul öncesi eğitiminde, bu dönemde zaten daha çok ilgi bekliyorlar ve her şeyi hemen öğreniyorlar. O yüzden bence biz aileler olarak bu eğitimi desteklememiz gerekiyor.”*

KV3... *“Çocuklar kendilerini daha güvende hissediler. Onlara değer verildiğini hissedilerdi ve bu okulun önemli olduğunu ve okulu daha çok sevmelerine sebep olur.”*

KV5... “Çocuğun gelişimi için bence çok önemli bir faktör ve çocuğu olumlu anlamda etkilediğin düşünüyorum çünkü bizimle yani aileyle birlikte bir şeyler yapmaktan çok hoşlanıyor ve mutlu oluyor. Aynı zamanda da okula karşı daha güzel duygular oluşuyor. Yani tutamları değişiyor okulu daha çok sevmeye başlıyor.”

KV2... “Ben kendi kızımın örnek vereyim ben şimdiye kadar sadece gösterilerde katıldım ve o gün kızım beni okulda görünce çok heyecanlandı ve çok mutluydu. O yüzden aileler daha çok okula gelirse ve çocuklarla etkinlik yaparsa çocuklar daha mutlu oluyorlar ve kendin daha güvende hissediyorlar.”

KV3... “Aslında biz çocukları okulun ortamında görmek isteriz. Arkadaşlarıyla davranışları, sınıftaki davranışları... O yüzden bunları görürsek endişelerimiz azalacak ve çocuğumuz hakkında daha çok bilgi öğrenmiş olacağız.”

Görüşmeler sırasında anne-babaların okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik görüşlerini belirlemek üzere kendilerine ayrıca “Okul öncesi eğitime aile katılımı ile ilgili öğretmenlerden beklentileriniz ve etkili bir aile katılım süreci için önerileriniz nelerdir?” soruları yöneltilmiştir. Anne-babaların sorulara verdikleri yanıtların çözümlenmesiyle elde edilen kod ve temalar tablo 4.2.2.’de yer almaktadır.

4.2.2. Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ile ilgili öğretmenden beklentiler ve öneriler

Tema	Türkiye’deki Anne-Babaların Görüşleri	Kosova’daki Anne-Babaların Görüşleri
	Kod	Kod
Beklentiler	<ul style="list-style-type: none"> · Aile katılımına yönelik etkinliklerin daha sık olması · Etkinliklere sadece anneler değil babaların da davet edilmesi · Açık havada etkinlik olması · Daha çeşitli etkinlikler olması · Ailelerin yapabileceği	<ul style="list-style-type: none"> · Ailelerin okula davet edilmesi · Eve gönderilen etkinliklerin evde olabilecek malzemelerden olması · Gezi etkinliklerine ailelerin de dahil edilmesi · Aile katılımına yönelik daha fazla etkinlik düzenlenmesi

4.2.2. Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ile ilgili öğretmenden beklentiler ve öneriler(Devamı)

Tema	Türkiye'deki Anne-Babaların Görüşleri	Kosova'daki Anne-Babaların Görüşleri
	Kod	Kod
Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> · Etkinlik hakkında detaylı bilgi verilmesi · Önceden hazırlık yapılması · Çocuklar hakkında daha fazla bilgi verilmesi · Etkinlik öncesinde hatırlatma yapılması · Etkinliklere babaların da katılımı	<ul style="list-style-type: none"> · Ailelerin fikirlerine önem verilmesi · Etkinliklerin beraber seçilmesi · Aile katılımına yönelik seminerler düzenlenmesi · Geziler düzenlenmesi · Etkinliklere babaların da katılımı

Tablo 4.2.2.'de görüldüğü gibi ailelerin okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ile ilgili öğretmenden beklentiler konusunda Türkiye'deki anne babaların beklentileri ile Kosova'daki anne-babaların beklentilerinin biraz farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Türkiye'deki anne-babaların öğretmenden beklentileri; aile katılımına yönelik etkinliklerin daha sık olması, etkinliklere sadece annelerin değil babaların da davet edilmesi, açık havada etkinlik olması, daha çeşitli etkinlikler olması, seçilen etkinliklerin ailelerin yapabileceği türden etkinlikler olması biçiminde sıralanmıştır. Kosova'daki ailelerin beklentileri ise eve gönderilen etkinliklerin evde olabilecek malzemelerden olması, ailelerin okula davet edilmesi, gezi etkinliklerine ailelerin de dahil edilmesi, aile katılımına yönelik daha fazla etkinlik düzenlenmesi ve daha fazla iletişim kurma biçimindedir. Türkiye'deki ve Kosova'daki anne-babaların okul öncesi eğitimde etkili bir aile katılımına yönelik benzer önerilerinin olduğu görülmektedir. Türkiye'deki anne-babaların önerileri; etkinlik hakkında detaylı bilgi verilmesi, etkinlik öncesinde hazırlık ve hatırlatma yapılması ve çocuklar hakkında daha fazla bilgi verilmesi, etkinliklere babaların da katılımının sağlanması şeklinde sıralanmıştır. Kosova'daki ailelerin önerileri ise anne-babaların fikirlerine önem verilmesi, etkinliklerin beraber seçilmesi, geziler düzenlenmesi, aile katılımına yönelik seminerler düzenlenmesi, etkinliklere babaların da katılımının sağlanması biçimindedir.

Türkiye'deki anne-babalardan kimileri bu konudaki görüşlerini şöyle açıklamışlardır: TV11... *“Sınıf içinde yapılacak olan etkinliklerin ailelerin yapabileceği düzeyde planlanması.”* TV3... *“Aile katılımına yönelik daha sık etkinlikler olması ve daha sosyalleşme açısından etkinlikler olursa daha güzel olacak.”* TV15... *“Öğretmenlerden ek olarak bir beklentim yok. Yeterince yardımcı oluyorlar. Onlar da eşlik ediyorlar zaten. Farklı bir şey beklemiyorum.”* TV8... *“Beklentilerimiz tabii aile iş birliğinin daha sık, daha aktif hale getirmeleri ve etkinliklere sadece anneler değil de babalar da katılsa çok daha güzel olacak.”*

TV7... *“Öğretmene ne yapılacağı önceden söylenebilir. Etkili bir çalışma olması için ya da öncesinde hazırlık yapılması gerekir. Yani mesela bir deney yapılacaksa bunu önceden evde denemek... Sınıfta çünkü çocukların gözünün önünde aaa olmadı demek olmuyor. Bir hikâye anlatılacaksa yeni alınıp gelinen bir hikâye değil de bilinen bir hikâyenin olması gerekir. Yani hazırlık bence ön planda olmalı.”* TV5... *“Önerim aslında anne-babanın beraber gelmesi. Çünkü anne etkinliği yaparken babanın çocukları oyalaması lazım. Yaş grubu itibariyle dikkat süremiz çok az onun için iki kişi gelirlerse hem o etkinliği daha hareketli geçirebilirler.”* TV13... *“Bence daha fazla yapılmalı. Daha fazla etkinlikler yapılmalı, deneyler ya da kitap okuma saatleri olmalı. Veliler gelip burada belki haftanın bir günü kitap okuyabilir, hikâye anlatabilir onlara. Bence bunlarda etkili olabilir diye düşünüyorum.”* TV10... *“Öğretmenlerin etkinlik hakkında adım adım bilgilendirmesi gerekiyor. Her iki tarafında yapılacak etkinlik hakkında detaylı bilgiye sahip olması gerekiyor.”*

Kosova'daki ailelerin görüşleri ise şu şekildedir: KV2... *“Öğretmelerden daha çok okuldaki etkinliklere davet etmelerini bekliyoruz ve evde verilen etkinlikler çocukla daha çok aktif olacağımız etkinlikler olmasını ve tabii ev imkânlarında yapılan etkinlikler.”* KV6... *“Aslında öğretmenler malzeme eksik olduğu zaman bize söylüyorlar ve getiriyoruz ama o malzemelerle yapılan etkinlikler biz katılamıyoruz okuldan izin vermiyorlar. Örnek vereyim yöresel yemekler istediler bizden biz de getirdik ama okulun içinde girmeye izin vermediler. Aslında biz de etkinliklere katılsaydık bu yemekler nasıl yapıldığını çocuklara anlatsaydık daha güzel ve daha etkili olabilirdi.”* KV7... *“Yani öğretmenlerden aslında memnumum çünkü benim kızım biraz fazla hareketliydi ve çok zor uyum sağladı ama öğretmenlerin sayesinde şimdi daha sakin ve daha severek okula geliyor. Aile katılımına yönelik daha çok etkinlikler olursa daha güzel olur tabii ama okulun da çok fazla imkanları yok bu tarz etkinlikler düzenlemek için. O yüzden öğretmenlere de bir şey diyemiyoruz ama aileleri eğitim sürecine daha fazla dahil etmelerini bekliyorum.”* KV9... *“Öğretmeniniz çok iyi bir öğretmen her etkinlikle ilgili bilgi verir. Çocuklar hakkında her gün neler yaptıklarını anlatır. O yüzden beklentilerimizi*

karşılıyor. KV9... “Daha etkili olabilmesi için etkinlikleri biz seçebiliriz. Mesela hangi etkinlikleri biz daha kolay yapabiliriz? Bizi zorlamayacak etkinlikler olursa ve okulda bazen seminerler olursa o da daha etkili olabilmesi güzel bir seçenek bence.”

Görüşmeler sırasında anne-babaların okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik görüşlerini belirlemek üzere kendilerine “Okul öncesi eğitime aile katılımına yönelik ne tür etkinliklerin olmasını isterdiniz?” sorusu da yöneltilmiştir. Anne-babaların soruya verdikleri yanıtların çözümlenmesiyle elde edilen kod ve temalar tablo 4.2.3.’de yer almaktadır.

4.2.3. Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik olması istenen etkinlikler

Tema	Türkiye’deki Anne-Babaların Görüşleri	Kosova’daki Anne-Babaların Görüşleri
	Kod	Kod
Olması istenen etkinlikler	· Geziler	· Oyun etkinlikleri
	· Çocukların gelişimini destekleyecek etkinlikler	· Resim çizme
	· Hikâye okuma	· Hikâye okuma
	· Sinema	· Boyama etkinlikleri
	· Deney etkinlikleri	· Meslek tanıtımı
	· Ailelerin yapabileceği etkinlikler olması	· Sınıfın içerisinde olan etkinlikler
	· Sanat etkinliği	
	· Dans etkinliği	
	· Teknoloji ile ilgili etkinlikler	
	· Matematik etkinliği	
	· Müzik etkinliği	
	· Oyun etkinlikleri	
	· Piknik	
	· Meslek tanıtımı	

Tablo 4.2.3.’te görüldüğü gibi Türkiye’deki anne-babaların Kosova’daki anne- babalardan çok daha fazla çeşitte aile katılımına yönelik etkinlik yapılmasını istedikleri ortaya çıkmıştır. Türkiye’deki aileler bu konuda görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir: TV3... “Aile katılımı etkinliklerine yönelik oyun etkinlikleri, hikâye okuma etkinlikleri, matematik etkinlikleri

deney etkinlikleri olmasını daha çok isterim. Çünkü çocukların daha çok dikkatini çekiyor. Bir oyun etkinliğinde daha fazla katılım gösterdikleri için çok hoşlarına gidiyor.”

TV7... “Çocukların eğitimini destekleyecek etkinlik türleri ve teknolojiyi kullanacakları etkinliklerin olmasını isterdim.” TV11... “Hikâye okuma olabilir, deney olabilir ya da becerilerini geliştirebileceği biraz daha sosyalleşme açısından gezi etkinlikler olursa aslında daha iyi olur.”

TV5... “Çocukların dansla buluşması güzel. Dans geliştirici bir etkinlik. Ama bunları ailelerle yapsalar diye düşünmüyor değilim açıkçası. Anne, çocuk veya baba kız şeklinde yapsalar güzel olur diye düşünüyorum.”

Kosova’daki ailelerin görüşleri ise şu şekildedir: KV2... “Çocuklar en çok oyun oynamayı sevdiği için oyun etkinlikleri daha fazla olmasını isterim.” KV5... “Daha çok çocukların eğleneceği etkinlik olmasını isterdim. Mesela resim yapmak. Benim oğlum çok seviyor. Onun gibi etkinlikler olmasını isterdim.”

KV6... “Fark etmez, benim için ben her türlü etkinliklere katılmayı isterdim ama tabi hikâye okuma oyun oynatma gibi etkinlikler daha çok istiyorum. KV11... “Yani meslek tanıtım olsun, oyunlar oynamak olsun. Hmm başka ne var? Resim de çok güzel bir aktivite.”

Anne-babalarla yapılan görüşmeler sırasında okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik deneyimleri de belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla kendilerine “Çocuğunuzun eğitimine ailelerin katılımı konusunda okulunuzda neler yapılıyor?” sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların soruya verdikleri yanıtların çözümlenmesinden elde edilen kod ve temalar Tablo 4.2.4’te yer almaktadır.

4.2.4. Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ile ilgili okulda yapılan etkinlikler

Tema	Türkiye’deki Anne Babaların Deneyimleri	Kosova’daki Anne Babaların Deneyimleri
	Kod	Kod
Okulda yapılan etkinlikler	· Oyun etkinlikleri	· Gösterilerde görev alma
	· Sanat etkinliği	· Eve gönderilen etkinlikler
	· Deney etkinlikler	· Ev yemekleri için malzemeler getirme

· Meslek tanıtımı	· Meslek tanıtımı
· Hikâye etkinlikleri	· Geziler
· Ev yemekleri yapma	

Tablo 4.2.4.’te Kosova ve Türkiye’deki okullarda okul öncesi eğitime aile katılımına yönelik yapılan etkinliklerin farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Türkiye’de aile katılımına yönelik daha fazla ve çeşitli etkinlikler düzenlendiği, Kosova’da ise bu sürecin genelde eve gönderilen etkinlikler ve gösterilerde görev alma, malzeme sağlama, meslek tanıtımı, gezilere katılma ile sınırlı kaldığı ortaya çıkmıştır.

Bu konuda Türkiye’deki anne-babalar düşüncelerini şu sözlerle dile getirmişlerdir: TV7... *“Okulumuzda genellikle işte sınıf içerisinde ya da sınıf dışarısında etkinlikler planlanabiliyor, mevsim şartlarına göre. Sınıf içerisinde hikâye etkinlikleri, sanat etkinlikleri ya da hayvan sevgisini aşlamak amacıyla bir sürü etkinlikler planlanabiliyor. Ben hikâye okuma etkinliğine katılım gösterdim. Hikâye öncesinde bilmeceler sordum, parmak oyunu oynattım. Hikâye anlattık ve hikâye sonrasında da sorular sordum.”*

TV15... *“Deneyler yapılıyor. Biz deneylere katılıyoruz. Geliyoruz burada beraber öğrenciyle beraber deneyler yapıyoruz. Deneyler dışında geziler olabilir, beraber belki bir piknik gezisi olabilir ya da aileler kendi aralarında bir gösteri hazırlayıp çocuklarıyla beraber o şekilde bir etkinlik olabilir diye düşünüyorum.”* TV19... *“Öğretmenimizin belirlediği etkinlikler ile aile katılım etkinliğimizi gerçekleştirdim. Deney ve kitap okuma etkinliklerine katılım gösterdim. Çocuklara katkısı olan her türlü etkinlik, deney, oyun, kitap okuma, tanıtım yapma gibi etkinlikleri tercih ediyorum.”*

Kosova’daki kimi ailelerin görüşleri ise şöyledir: KV7... *“Aile katılımıyla ilgili okulumuzda gösteriler oluyor, ev yapımı yemekler oluyor ve meslek tanıtım gibi etkinlikler oluyor. Biz genelde sadece gösterilerde katılım gösterebiliyoruz çünkü başka etkinlikler katılım için davet etmiyorlar. Ev yemekleri ilgili de sadece malzemeleri gönderiyoruz ama etkinliklere dahil olamıyoruz. Aslında ben her türlü etkinliğe katılım göstermek isterim. Hikâye okumak olsun, oyun oynamak olsun, resim çizmek olsun, hepsine katılım göstermek isterim.”* KV3... *“Okulumuzda aslında bir sürü etkinlikler yapılıyor. Her gün yapılan etkinlikler hakkında WhatsApp gruplarından fotoğraflar geliyor ve görüyoruz çocuklar da mutlu oluyor. Aile katılımıyla ilgili... Onun için de yapılan etkinlikler var mesela. Ben hemşireyim hemşireler*

günün de geldim. Mesleğim anlattım. Bu tarz etkinlikler oluyor genelde. Meslek tanıtım etkinlikleri daha çok tercih ediyorum. Belki o etkinliğe katladığım için daha çok seviyorum.”

Anne-babalarla yapılan görüşmeler sırasında okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı konusundaki **deneyimlerini** belirlemek üzere ayrıca; “Aile katılımına yönelik etkinliklere katılırken ne gibi zorluklar yaşıyorsunuz?” sorusu yönelmiştir. Anne-babaların soruya verdikleri yanıtların çözümlenmesiyle elde edilen kod ve temalar Tablo 4.2.5.’te yer almaktadır.

4.2.5 Okul öncesi eğitimde aile katılımına yönelik etkinliklere katılım sırasında yaşanan sorunlar

Tema	Türkiye’deki Anne-Babaların Deneyimleri	Kosova’daki Anne-Babaların Deneyimleri
	Kod	Kod
Sorun yaşananlar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sınıfta hâkimiyet kurma ✓ Çocuklarla iletişim kurma ✓ Etkinlik hazırlama ✓ Ortak bir zaman dilimi bulma	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Çocukların dikkatini toplama ✓ Etkinliğe başlama ✓ Çocukların katılımını sağlama
Sorun yaşamayanlar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Herhangi bir sorun yaşamıyorum	

Tablo 4.2.5.’te görüldüğü gibi okul öncesi eğitimde aile katılım etkinliklerine katılım konusunda anne-babaların bir bölümü sorun yaşadıklarını dile getirirken herhangi bir sorun yaşamadığını dile getiren anne-babalar da olmuştur. Bu konuda Türkiye’deki anne-babalar; sınıfta hâkimiyet kurma, çocuklarla iletişim kurma, etkinlik hazırlama, ortak bir zaman dilimi bulma konusunda sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Kosova’daki anne-babalar ise çocukların dikkatini toplama, katılımını sağlama ve etkinliğe başlamada sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Türkiye’deki kimi anne-babaların bu konudaki görüşleri şu şekildedir: TV9... “*Ben bir zorluk yaşamadım. Ben keyifle geliyorum. Çocuğumun yaptığı bir şeyde ona destek olmak onunla beraber bir etkinlik yapmak beni daha çok gururlandırıyor. Ben çocuğumla yapacağım*

her şeyden mutlu oluyorum. Benim için bir zorluğu yok açıkçası.” TV14... “Zaman bazen uyuşmuyor çünkü öğretmenlerimizin belirlediği bazı programlar var. Bu programlar bizim mesai saatlerimizle bazen uyuşmuyor diyor. Bunların dışında bir sıkıntımız pek olmuyor. Sadece zaman konusunda.” TV17... “Herhangi bir zorluk yaşamadım. Aksine çok keyif aldım.” TV19... “Evde bebeğim olduğu için onun uyku saatine göre ayarlamam gerekiyordu. Çalışan ailelerin çalışma saatlerine göre ayarlanmalı. Öncesinde planlanmalı veli kendisini ayarlamalı. Sınıf hâkimiyeti zor oluyor. İster istemez heyecan da oluyor.” TV3... “Sınıfı tanımadan girmek. Hani ben şimdi öğretmen kimliğimle daha rahat çocukları toparlayabiliyorum ama veli biraz sessiz kalıyor bu konuda aile katılımında. Sınıfı toparlamakta zorluk yaşıyorlar ve genelde etkinlikleri tek tek göstermek zorunda kaldıkları için diğer sınıf arkadaşlarının dağıldığı zaman müdahale etmekte biraz zorluk yaşıyorlar. Ama onun haricinde ben genel olarak eğlendiklerini düşünüyorum.”

Kosova’daki kimi anne-babaların görüşleri ise şöyledir: KV3... “Okulda hiçbir etkinliğe katılmadım ama evdeki beraber yaptığımız etkinliklerden o etkinliğe nasıl başlayacağımı bilemiyorum, okulda yapmış olsaydım belki çocukların dikkatin toplamaktan zorlanırdım.” KV5... “Ben şimdiye kadar sadece bir kere katıldım. Tek zorlandığım nokta çok heyecanlı oluyoruz ve çocuklarla nasıl sakinleştireceğim, etkinlik ilgili nasıl giriş yapacağım bilemiyorum. Zorlandım tek nokta bu.” KV9... “Okulda katılmadığım için bir sıkıntı yaşamıyorum ama evde yaptığım etkinlikler ile ilgili de bir sıkıntı yaşamıyorum. Çünkü öğretmen grupta anlatıyor hepsini nasıl yapacağımızı. O yüzden bir sıkıntı yaşamıyorum.” KV1... “Yani birebir bir etkinliğe katılmadığım için bilmiyorum ama gösterilerde katıldığım zaman çocuklar hepsi bizimle kalmak istiyorlar. Bu açıdan biraz sıkıntı yaşıyoruz.”

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve anne-baba görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılması amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar, tartışma ve tüm bunlara dayanarak araştırmacı tarafından ortaya konulan öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Araştırma kapsamında, Eskişehir il merkezinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bağımsız 7 anaokulunda toplam 21 öğretmen ve 23 anne-babadan; Kosova'da 7 anaokulunda toplam 14 öğretmen ve 8 anne-babadan veriler toplanmıştır. Kosova'daki anaokullarından 3 okulda aile katılımı etkinlikleri uyguladığı görülmüş diğer 4 okul da yalnızca eve gönderilen etkinliklerle aile katılımı çalışmaları yapıldığı belirlenmiştir. Türkiye'deki anaokullarının tümünde her bir ailenin yılda en az bir kere okula gelerek katılım sağladığı belirlenmiştir. Aşağıda öncelikle öğretmenlerin okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşleri ve deneyimleri, sonrasında ise anne-babaların görüş ve deneyimlerine ilişkin sonuçlar sıralanmıştır.

5.1.1. Öğretmenlerle Görüşmelerden Elde Edilen Sonuçlar

Araştırmanın “okul öncesi öğretmenlerinin Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımına ilişkin görüşleri nelerdir?” alt amacına yönelik elde edilen sonuçlar; okul öncesi eğitime aile katılımı ve önemi konusunda görüşler ile ailelerden beklenti ve öneriler olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır.

Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve bunun önemi konusunda Kosova ve Türkiye'deki öğretmenlerin görüşleri çocuk, öğretmen ve aile açısından olmak üzere üç ayrı tema altında toplanmıştır. Öğretmenlerin ortak görüşlerinden elde edilen sonuçlar; aile katılımının çocukların gelişimini desteklediği, okula karşı tutumlarının değişmesine neden olduğu, öğretmenlerin çocukları daha iyi tanmasına olanak yarattığı ve aynı zamanda aile- öğretmen ilişkisini daha fazla geliştirdiği yönünde olmuştur. Kosova'daki öğretmenler ayrıca; aile katılımı sayesinde çocukların daha etkili ve verimli bir eğitim aldıklarını, öğrenme sürecinin desteklendiğini belirtmişlerdir. Türkiye'deki öğretmenler ise aile katılımı sayesinde çocukların özgüveninin arttığını, aile için okul ortamını görebilme olanağı oluşturduğunu, çocuklarının okuldaki davranışlarını inceleyebildiklerini ve öğretmenle empati kurabildiklerini dile getirmişlerdir.

Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik ailelerden beklentiler konusunda Kosova ve Türkiye'deki öğretmenlerin ortak görüşleri olduğu ortaya çıkmıştır. Kosova'daki öğretmenlerin ailelerden beklentileri; etkinlik sürecinde çocukları çok fazla yönlendirmemeleri, daha sabırlı olmaları, eve verilen etkinliklere daha fazla katılım gösterilmesi, etkinliklere daha istekli katılmaları ve okul öncesi eğitime daha fazla önem vermeleri olarak belirlenmiştir. Türkiye'deki öğretmenlerin ailelerden beklentileri ise; etkinliklere çocuklar aktif katılımlarının sağlanması, seçilen etkinliklerin çocukların seviyelerine uygun olması, daha istekli olmaları, hazırlık yaparak etkinliklere katılmaları ve daha fazla katılım göstermeleri şeklinde olmuştur. Ayrıca Kosova'daki öğretmenlerin de belirttikleri gibi okul öncesi eğitime daha fazla önem vermeleri öğretmenlerin beklentileri arasında yer almıştır. Kosova ve Türkiye'deki öğretmenler etkili bir aile katılım süreci için çeşitli öneri ve isteklerde bulunmuşlardır. Bunlar; ailelerin daha istekli olması, katılıma yönelik motive edilmeleri ve bilgilendirilmeleri için seminerler düzenlenmesi, yapılacak etkinliklerin öğretmenle birlikte ve iyi bir planlama ile belirlenmesi, tüm ailelerin aynı anda katılabileceği etkinlikler düzenlenmesi, aile katılımı için ortak bir zaman dilimi ve yeterli bir alan yaratılması şeklindedir.

Araştırmanın “Okul öncesi öğretmenlerinin Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımı konusunda **deneyimleri** nelerdir?” alt amacına yönelik elde edilen sonuçlar; okul öncesi eğitime aile katılımı konusunda düzenlenen etkinlikler ve bu süreçte yaşanan sorunlar olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır.

Kosova ve Türkiye'deki okul öncesi eğitime aile katılımına yönelik düzenlenen etkinliklerle ilgili öğretmenlerden elde edilen sonuçlar; en çok tercih edilen etkinlikler ve etkinlikler planlarken dikkat edilen noktalar olmak üzere iki ayrı tema altında toplanmıştır. Temalarda elde edilen sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- Kosova'daki öğretmenlerin okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik düzenledikleri ve en çok tercih edilen etkinlikler; özel günler ile ilgili gösteriler, geziler, meslek tanıtımı ve eve gönderilen etkinlikler, çiçek ekme, oyun oynama, piknik yapma, resim boyama, ev yemekleri yapma gibi etkinliklerdir.
- Kosova'daki öğretmenler tarafından okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik etkinlikler planlanırken dikkat edilen noktalar; etkinliklerin çocukların seviyelerine uygun olması, ailelerin katılabileceği bir zamanı dilimi planlanması, ailelerin yapabileceği bir etkinlik olması, çocukların aktif katılacağı yarı

yapılandırılmış etkinlik olması, seçilen etkinlik materyallerinin kolay bulunması şeklinde sıralanmıştır.

• Türkiye'deki öğretmenlerin okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik düzenledikleri ve en çok tercih edilen etkinliklerin Kosova'daki öğretmenlerin düzenledikleri etkinliklerle benzer şekilde; hikâye okuma, meslek tanıtımı, geziler, deneyler, sanat etkinlikleri, oyun oynama, ev yemeklerinin yapımı, boyama gibi etkinlikler olduğu görülmüştür.

• Türkiye'deki öğretmenlerin okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik etkinlikler planlanırken dikkat edilen noktalar; çocukların gelişimlerini destekleyecek, ailelerin yapabilecekleri etkinlikler olması ve ailelerin rahat edebileceği bir ortam sağlanması olarak belirlenmiştir.

Kosova ve Türkiye'deki okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik düzenlenen etkinlikler incelendiğinde bu konuda Türkiye'de daha fazla etkinlik düzenlendiği ortaya çıkmıştır. En çok tercih edilen etkinlikler ile etkinlik planlanırken dikkat edilen noktalarda ortak görüşler olduğu görülmüştür.

Kosova ve Türkiye'deki öğretmenlerin okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı etkinliklerini düzenlerken karşılaştıkları sorunlar; planlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde karşılaşılan sorunlar olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Bu konuda elde edilen sonuçlar şöyle özetlenebilir:

• Kosova'daki öğretmenlerin deneyimlerine göre aile katılımı etkinlikleri planlanırken en çok sorun yaşanan noktalar; ailelerle ortak bir zaman dilimi bulunamaması, istekli olmamaları, etkinlik seçme konusunda zorlanmaları olmuştur. Türkiye'deki öğretmenlere göre de aile katılımı etkinlikleri planlanırken en çok sorun yaşanan noktalar benzerdir. Ancak Türkiye'deki öğretmenlerden bu konuda hiçbir sorun yaşamadığını belirtenler de olmuştur.

• Kosova ve Türkiye'deki öğretmenlerin deneyimlerine göre aile katılımı etkinlikleri uygulama sürecinde çocuk, aileler ve öğretmenler açısından yaşanan sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda en çok yaşanan sorunlar; çocukların ve ailelerin etkinliğe aktif olarak katılamamaları, çok heyecanlı olmaları, çocukların dikkat sürelerinin az olması, ailelerin çocuklarla iletişim kurma ve sınıf hâkimiyetinde zorlanmaları, çocukları sürekli yönlendirmeleri, etkinliğe yeterince hazırlık yapmadan gelmeleri şeklinde ortaya çıkmıştır.

Kosova ve Türkiye'deki öğretmenlerin aile katılımı etkinliklerinin değerlendirme sürecinde hiçbir sorun yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Anne-Babalarla Görüşmelerden Elde Edilen Sonuçlar

Araştırmanın “Anne ve babaların Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımına ilişkin görüşleri nelerdir?” alt amacına yönelik elde edilen sonuçlar; okul öncesi eğitime aile katılımı ve önemi konusunda görüşler, öğretmenden beklenti ve öneriler, olması istenen etkinlikler olmak üzere üç bölümde ele alınmıştır.

Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve bunun önemi konusunda Kosova ve Türkiye'deki anne-babalarını görüşleri çocuk, aile ve öğretmen açısından olmak üzere üç ayrı tema altında toplanmıştır. Ailelerin ortak görüşlerinden elde edilen sonuçlar; aile katılımının çocukların gelişimini desteklediği, okula karşı tutularının değişmesine neden olduğu, daha mutlu ve motive oldukları, kendilerini güvende hissettikleri, aile-öğretmen iletişimini desteklediği, güçlendirdiği, ailelerin eğitim hakkında daha fazla bilgiye sahip olmalarını sağladığı yönünde olmuştur.

Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik öğretmenlerden beklentiler konusunda Kosova ve Türkiye'deki anne babaların ortak beklentilerinin yanı sıra farklı beklentileri olduğu da olduğu görülmüştür. Kosova'daki anne babaların beklentileri; eve gönderilen etkinliklerin evde olabilecek malzemelerden olması, aile katılımına yönelik yapılan etkinliklere davet edilmek, gezi etkinliklerine dahil edilmek, aile katılımına yönelik daha fazla etkinlik düzenlenmesi, öğretmenle daha fazla iletişim kurmak biçiminde sıralanmıştır. Türkiye'deki anne babaların öğretmenden beklentileri ise aile katılımına yönelik etkinliklerin daha sık olması, etkinliklere sadece annelerin değil babaların da davet edilmesi, açık havada etkinlik olması, daha çeşitli etkinlikler olması, seçilen etkinliklerin ailelerin yapabileceği etkinlikler olması yönünde olmuştur. Ayrıca tüm beklentilerinin karşılandığını dile getiren aileler de olmuştur.

Kosova ve Türkiye'deki aileler etkili bir aile katılımı sürecine yönelik çeşitli önerilerde bulunmuşlardır. Kosova'daki ailelerin önerileri; etkinliklerin öğretmenle beraber seçilmesi, geziler düzenlenmesi, ailelerin okula daha fazla davet edilmesi, fikirlerine önem verilmesi ve seminerler düzenlenmesi şeklinde olmuştur. Türkiye'deki ailelerin önerileri ise etkinlik hakkında detaylı bilgi verilmesi, ailelerin yapabileceği etkinlikler olması, aile katılımına yönelik daha fazla etkinlik düzenlenmesi, önceden hazırlık yapılması, etkinlik öncesinde hatırlatma yapılması ve çocuklar hakkında daha fazla bilgi verilmesi şeklinde sıralanmıştır.

Ayrıca Türkiye'deki ailelerin etkinliklere babaların da katılması ve etkinlikleri velilerin seçmesine yönelik önerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kosova'daki ailelerin en çok olmasını istedikleri etkinliklerin; oyun, resim çizme, hikâye okuma boyama, meslek tanıtımı ve sınıf içerisinde olan etkinlikler, olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye'deki ailelerin görüşlerine göre en çok olması istenen etkinlikler; geziler, çocukların gelişimini destekleyecek etkinlikler, ailelerin yapabileceği etkinlikler, hikaye okuma, sinema, deneyler, oyun, müzik, sanat, matematik etkinlikleri, dans, teknoloji ile ilgili etkinlikler, piknik şeklinde sıralanmıştır. Ayrıca ailelerin tüm etkinliklere katılmak istedikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

Araştırmanın "Anne ve babaların Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımı konusunda **deneyimleri** nelerdir?" alt amacına yönelik elde edilen sonuçlar; okul öncesi eğitime aile katılımı konusunda düzenlenen etkinlikler ve bu süreçte yaşanan sorunlar olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır.

Kosova ve Türkiye'deki okul öncesi eğitime aile katılımına yönelik düzenlenen etkinlikler konusunda Kosova'daki anne-babaların deneyimlerine göre okulda yapılan etkinliklerin; gösterilerde görev alma, meslek tanıtımı, malzeme getirme, gezilere katılma biçiminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun dışında aile katılımına yönelik eve gönderilen etkinlikler olduğu belirlenmiştir. Türkiye'deki anne-babaların deneyimlerine göre okulda yapılan etkinliklerin ise oyun etkinlikleri, deney etkinlikler, sanat etkinliği, meslek tanıtımı, hikâye etkinlikleri, ev yemekleri yapma gibi etkinlikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitime katılım konusunda sorun yaşayan anne- babalar olduğu gibi sorun yaşamayanlar da olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kosova'daki anne- babaların etkinliklere katılırken, çocukların dikkatini toplama, katılımlarını sağlama ve etkinliğe başlama noktasında sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Türkiye'deki anne-babaların ise sınıfta hâkimiyeti kurmada, çocuklarla iletişim kurmada, etkinlik hazırlamada, etkinliklere katılım için ortak bir zaman dilimi bulmada sorun yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5.2.Tartışma

Bu bölümde; öğretmenler ile anne-babaların Kosova ve Türkiye'de okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik görüşleri ve bu konudaki deneyimlerinden elde edilen sonuçlar ile benzer konularda yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin ve anne-babaların okul öncesi eğitime aile katılımı konusunda görüşlerini belirlemek üzere ilk olarak **‘okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve bunun önemi konusundaki düşünceleri’** ele alınmıştır. Öğretmenlerin ortak görüşlerinden elde edilen sonuçlar; aile katılımının çocukların gelişimini desteklediği, okula karşı tutumlarının değişmesine neden olduğu, öğretmenlerin çocukları daha iyi tanınmasına olanak yarattığı ve aynı zamanda aile-öğretmen ilişkisini daha fazla geliştirdiği yönünde olmuştur. Her iki ülkede de aile-öğretmen ilişkilerinin güçlendirilmesi ve çocukların eğitimdeki rolü vurgulansa da Türkiye ve Kosova’daki yaklaşımlar kültürel ve eğitimsel bağlamlara göre farklılıklar göstermektedir. Türkiye’de, çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerine daha fazla odaklanılırken, Kosova’da eğitim sürecinin verimliliği ve çocukların güvenliği üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. Bu farklılıklar, her iki ülkenin eğitim sistemlerinin ve kültürel değerlerinin çocukların eğitime nasıl etki ettiğini anlamak için önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Istrefi (2020) yaptığı araştırmada aile katılımının çocukların gelişiminde önemli bir yer tuttuğunu ve katkı sağladığını, bu nedenle ailenin gelişim sürecinde aktif bir şekilde katılım göstermesi gerektiğini vurgulamıştır. Atakan (2010) aile katılımı çalışmalarının çocuklarda olumlu etkileri olduğunu, genel anlamda hiçbir olumsuz etkiye rastlamadıklarını ifade etmiştir. Başka bir araştırmada (Bytyqi ve Xhemali, 2018) daha verimli bir eğitim süreci için aile katılımının gerekli olduğunu, bunun çocukların gelişimini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye ve Kosova’daki öğretmenlerin görüşleri, her iki ülkenin eğitim sistemlerinin çocukların, ailelerin ve öğretmenlerin ihtiyaçlarına nasıl yaklaştığını gösterme konusunda fikir verebilir. Türkiye’de bireysel gelişim ve aile ilişkileri öne çıkarken, Kosova’da eğitimsel süreçlerin etkinliği ve öğretmen motivasyonu vurgulanmaktadır. Bu farklı yaklaşımlar, her iki ülkenin eğitim sistemlerinin çocukların gelişimine ve okul öncesi eğitim süreçlerine yönelik farklı stratejiler benimsediğini düşündürülebilir. Tüm bu araştırma sonuçlarının yapılan çalışmanın sonuçlarını desteklediği görülmektedir.

Araştırmada ikinci olarak öğretmenlerin ve anne-babaların **‘Okul öncesi eğitime aile katılımına yönelik beklenti ve önerileri’** ele alınmıştır. Araştırmanın sonucuna göre Türkiye’de öğretmenler, ailelerin etkinliklere hazırlıklı gelmelerini ve çocukların etkinliklere aktif katılımını sağlamalarını önemserken, Kosova’da ailelerin etkinliklerde sabırlı ve katılımcı olmalarının vurgulandığı görülmektedir. Türkiye’de çocukların gelişim seviyelerine uygun etkinlikler ve öğretmen-aile iş birliği öne çıkarken, Kosova’da ailelerin çocuklarla vakit geçirmesi ve okul ile daha sık etkileşimde bulunması beklenmektedir. Türkiye’de öğretmenler, ailelerin etkinlikleri seçmelerine ve bu süreçte aktif rol almalarına odaklanırken, Kosova’daki

öğretmenlerin ailelerin katılımını artırmak için bilgilendirme ve motive etme stratejilerine vurgu yaptıkları görülmektedir. Her iki ülkede de aile katılımının artırılmasını önemsendiği, ancak Türkiye’de etkinliklerin planlamasında ailelerin aktif rol alması önerilirken, Kosova’da bilgilendirme ve motivasyonun ön planda olduğu görülmektedir. Türkiye ve Kosova’daki öğretmenlerin görüşleri, her iki ülkenin eğitim sistemlerinin aile-öğretmen etkileşimlerini ve etkinlik yönetimini nasıl ele aldığını göstermektedir. Türkiye’de ailelerin etkinliklere hazırlıklı gelmeleri ve çocukların aktif katılımı ön planda tutulurken, Kosova’da ailelerin etkinliklerde sabırlı olmaları ve okula daha sık gelmelerinin beklendiği görülmektedir. Her iki ülkede sunulan öneriler, aile katılımını artırma ve eğitim sürecini iyileştirme konusunda farklı stratejiler sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu farklılıklar, kültürel ve eğitimsel bağlamların eğitim süreçleri üzerindeki etkilerini anlamak için değerli bir bakış açısı sunmaktadır. Türkiye ve Kosova’daki anne-babaların görüşleri, iki ülkenin eğitim sistemleri ve kültürel yaklaşımlarındaki belirgin farklılıkları ortaya koyduğu söylenebilir. Türkiye’de çocukların gelişimini desteklemek için geniş etkinlik seçenekleri ve yüksek düzeyde aile katılımı ön plandadır. Türkiye’de anne-babalar, çocuklarının çeşitli alanlarda gelişimini desteklemek amacıyla geziler, deneyler, sanat etkinlikleri ve teknoloji gibi birçok etkinlik talep etmektedirler. Ayrıca, ailelerin etkinliklere hazırlıklı gelmeleri ve etkinliklere aktif katılım göstermeleri beklenmektedir. Kosova’daki anne-babalar ise çocukların sınıf içindeki etkileşimlerine daha fazla odaklanmaktadır. Kosovalı anne-babalar, resim yapma, hikâye okuma ve sınıf içindeki etkinliklere önem vermekte, çocukların yaratıcı yönlerini geliştirmeyi ve sosyal becerilerini artırmayı hedeflemektedirler. Kosova’daki anne-babalar, sınıf içi etkinliklerin çocukların gelişimine katkı sağladığını düşünürken, daha az çeşitlilik sunan etkinliklere odaklanmaktadır. Bu farklılıklar, her iki ülkenin eğitim yaklaşımlarının ve kültürel bağlamlarının çocukların gelişimi üzerindeki etkilerini anlamak için değerli bilgiler sunmaktadır. Türkiye’deki geniş etkinlik çeşitleri ve aile katılımı anlayışı, çocukların çok yönlü gelişimini desteklemeyi amaçlarken Kosova’daki sanatsal ve sınıf içi etkileşim vurgusu, çocukların sosyal ve yaratıcı becerilerini ön planda tutmaktadır. Bu karşılaştırma, her iki ülkenin eğitim sistemleri ve kültürel değerlerinin çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir bakış açısı sağlamaktadır. Akkaya (2020) tarafından yapılan çalışmanın sonucuna göre öğretmenler, okul öncesi eğitim kurumunda uygulanan aile katılımı çalışmalarına anne-babaların daha çok katılımında bulunmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca öğretmenlerden bir bölümü, özellikle babaların aile katılımı çalışmalarına daha çok zaman ayırması ve katılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada da Türkiye ve Kosova’daki öğretmenlerin aile katılımı çalışmaları için ortak bir zaman dilimi yaratılmasına

vurgu yaptıkları görülmektedir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) tarafından yapılan araştırmada velilerin çalışma koşulları ve zaman yetersizliğinden dolayı okulda gerçekleştirilen ebeveyn katılımlı eğitim süreçlerine katılmadığı görülmüş ve ailelerin çalışma saatlerine uygun planlamalar yapılmıştır. Ancak buna rağmen ebeveynlerin gerekli ilgiyi göstermediği ve eğitim süreçlerine dahil olmadıkları görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Kosova'daki ailelerin önerileri; etkinliklerin öğretmenle beraber seçilmesi, geziler düzenlenmesi, ailelerin okula daha fazla davet edilmesi, fikirlerine önem verilmesi ve seminerler düzenlenmesi şeklinde olmuştur. Türkiye'deki ailelerin önerileri ise etkinlik hakkında detaylı bilgi verilmesi, ailelerin yapabileceği etkinlikler olması, aile katılımına yönelik daha fazla etkinlik düzenlenmesi, önceden hazırlık yapılması, etkinlik öncesinde hatırlatma yapılması ve çocuklar hakkında daha fazla bilgi verilmesi şeklinde sıralanmıştır. Çetinkaya (2017) tarafından yapılan araştırma sonucunda da benzer biçimde aile katılımı çalışmalarının sene başında programlanması ve ailelerin sene başında bilgilendirilmesi, çalışmaların sonunda ailelerin görüşlerinin alınması, öğretmenlerin birbirleriyle iletişim halinde olup bilgi alışverişinde bulunması gerektiğini belirtilmiştir. Kosova'da Istrefi (2020) tarafından yapılan araştırmada da aile katılım çalışmalarına programda daha fazla yer verilmesi ve ailelere aile katılımına önem vermeleri konusunda daha fazla bilgilendirme yapılması gerektiğini belirtilmiştir. Bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmada öğretmenlerin ve anne-babaların aile katılımı konusunda deneyimlerini belirlemek üzere ilk olarak **“Okul öncesi eğitime aile katılımına yönelik düzenlenen etkinlikler”** ele alınmıştır. Araştırmanın sonucuna göre Kosova'daki öğretmenlerin okul öncesi eğitim sürecine aile katılımına yönelik düzenledikleri ve en çok tercih edilen etkinlikler; özel günler ile ilgili gösteriler, geziler, meslek tanıtımı ve eve gönderilen etkinlikler, çiçek ekme, oyun oynama, piknik yapma, resim boyama, ev yemekleri yapma gibi etkinliklerdir. Ayrıca Kosova'da öğretmenler bir yıl içerisinde tüm velilerin en az bir kere katılım göstermesine özen gösterdiklerini ifade etmişler ve seçilen etkinliklerin materyallerinin kolay bulunabilir olmasına dikkat ettikleri belirlenmiştir. Türkiye'deki öğretmenlerin ise Kosova'daki öğretmenlerin düzenledikleri etkinliklere benzer biçimde hikâye okuma, meslek tanıtımı, geziler, deneyler, sanat etkinlikleri, oyun oynama, ev yemeklerinin yapımı, boyama gibi etkinlikler düzenledikleri görülmüştür. Benzer biçimde Lekaj ve Kanseci (2016) tarafından yapılan araştırmada Kosova'da en çok düzenlenen aile katılımı etkinliklerinin gösteriler, gezi ve meslek tanıtımına yönelik etkinlikler olduğu görülmektedir. Atakan (2010) tarafından yapılan çalışmada da

öğretmenlerin en çok düzenledikleri aile katılımı etkinliklerinin meslek tanıtımı, gezi ve oyunlar olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada son olarak öğretmenlerin ve anne-babaların “**Aile katılımı etkinliklerinde karşılaştıkları sorunlar**” ele alınmıştır. Araştırma sonucunda Kosova’daki öğretmenlerin görüşlerine göre aile katılımı etkinlikleri planlanırken en çok sorun yaşanan noktalar; ailelerle ortak bir zaman dilimi bulunamaması, istekli olmamaları, etkinlik seçme konusunda zorlanmaları olmuştur. Türkiye’deki öğretmenlere göre de aile katılımı etkinlikleri planlanırken en çok sorun yaşanan noktalar benzerdir. Türkiye’de aileler, sınıf yönetimi ve etkinlik hazırlığı gibi daha çok organizasyona yönelik sorunlarla karşılaşırken, Kosova’daki ailelerin daha çok çocukların dikkatini toplama ve etkinliklere katılım sağlama gibi doğrudan çocuk davranışları ile ilgili zorluklar yaşadıkları görülmektedir. Bu farklılıklar, her iki ülkenin eğitim sistemleri ve kültürel bağlamlarının eğitim süreçlerine etkilerini anlamak açısından ipuçları sunabilir. Türkiye’de ailelerin etkinlik hazırlığı ve sınıf yönetimi konusunda yaşadıkları zorluklar, sistematik destek ve rehberlik gereksinimlerini ortaya koyarken, Kosova’da çocukların etkinliklere katılımını sağlama ile ilgili yaşanan zorluklar, çocuk merkezli yaklaşımlar ve etkileşim stratejilerinin önemini vurgulamaktadır. Her iki ülkede de bazı aileler sorunsuz bir şekilde süreçleri yürütürken, genel olarak yaşanan sorunlar, eğitim süreçlerinde daha fazla destek, rehberlik ve uyum stratejilerine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Görür (2020) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre aile bireylerinin zaman bulamama konusundaki en büyük etkenlerin başında iş yerlerinden izin alamama ya da işlerinin yoğunluğundan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Ayrıca belirtilen diğer bir etken ise ailenin sahip olduğu çocuk sayısıdır. Akkaya (2007), aile katılımı konusunda düzenlenen çalışmaları uygularken öncelikle çocukların ilgi ve gereksinimlerine, ailelerin ise çalışmaları uygularken, çocukların yaş ve gelişim seviyelerine inmeleri gerekliliğine dikkat ettiklerini belirtmiştir. Çetinkaya’nın (2017) yaptığı çalışmada, aile katılımı çalışmalarını planlarken öğretmenlerin yarısından fazlası sorun yaşadığını belirtmiştir. Bu sorunlar genellikle velilerin ilgisiz ve isteksiz olması ya da etkinliğe katılacak zamanı ayıramamasından kaynaklanmaktadır.

5.3 Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda, Kosova ve Türkiye’de okul öncesi eğitime aile katılımı bağlamında uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

Kosova’da Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımı Konusunda Uygulamaya Yönelik Öneriler

- ✓ Okul öncesi eğitim öğretmenleri aile katılımının önemi hakkında aileleri bilgilendirmeye yönelik seminerler düzenleyebilir, ev ziyaretleri yapabilir, broşürler hazırlayabilirler.
- ✓ Ailelerin okula daha fazla davet edilmeleri ve zaman geçirmeleri sağlanabilir.
  - ✓ Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımına yönelik uygun fiziki ortamı oluşturmaya özen gösterilebilir.
- ✓ Öğretmen-aile iletişimini güçlendirmeye yönelik planlamalar yapılabilir.
  - ✓ Aile katılımına yönelik örnek programlar hazırlanarak bunların çocuklar, aileler ve öğretmenler üzerindeki etkileri deneysel bir bakış açısı ile belirlenebilir.

Kosova’da İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- ✓ Okul öncesi dönemde aile katılımına yönelik düzenlenen etkinlikler konusunda ailelerin ve öğretmenlerin görüşlerini alan daha geniş çaplı nicel araştırmalar yapılabilir.
- ✓ Kosova Okul Öncesi Eğitim Programı’nda aile katılımına ne kadar yer ve önem verildiği araştırılabilir, bu süreci geliştirmeye yönelik programlar hazırlanabilir.
- ✓ Bu araştırmaya öğretmen ve aileler katılmıştır. Okul yöneticilerinin içinde yer aldığı benzer çalışmalar yapılabilir.

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımı Konusunda Uygulamaya Yönelik Öneriler

- ✓ Aile katılım etkinliklerinin sınıf dışı (açık hava, ailenin çalıştığı ortam vb.) gibi farklı ortamlarda da yapılması ve farklı etkinliklere yer verilmesi önerilebilir.
- ✓ Annelerin yanı sıra babaların da etkin bir biçimde katılabilecekleri aile katılım etkinlikleri düzenlenebilir.
- ✓ Aile katılımının önemi hakkında daha fazla seminer düzenlenebilir.

Türkiye’de İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- ✓ Araştırma Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi anaokullarında yürütülmüştür. Özel okulları da kapsayan karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir
- ✓ Araştırmaya öğretmen ve ebeveynler katılmıştır. Okul yöneticilerinin içinde yer aldığı benzer çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Aile katılımına yönelik örnek programlar hazırlanarak bunların çocuklar, aileler ve öğretmenler üzerindeki etkileri deneysel bir bakış açısı ile belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- Ağcadağ, A. (2021). *Aile katılımı ile 60-72 aylık çocukların sayı ve sayma becerileri arasındaki ilişkinin incelemesi*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Akkaya, M. (2007). *Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Anadolu Üniversitesi
- Aksoy, P. (2017). Okul öncesi eğitimde ailenin önemi - okul aile işbirliği. İçinde. Z. Seçer (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş* (225-249). Eğiten Kitap.
- Alisinanoğlu, F., Bay, N., ve Şimşek, Ö. (2014). Okul öncesi eğitimde okul aile iş birliği ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1-13.
- Altan, S. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının ebeveynlerin yaşam boyu öğrenme becerilerine katkısı*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi], Bartın Üniversitesi.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can-Yaşar, M. (2011). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arı, M. (2003). Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. İçinde M. Sevinç (Ed.) *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*, Morpa Kültür Yayınları.
- Arslanargun, E. (2007). Okul - aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 120-135
- Atabey, D. (2008). *Yönetici öğretmen aile iletişim ve işbirliği aracı geçerlik güvenirlik çalışması ve okul öncesi eğitim kurumlarındaki yönetici, öğretmenler ile aileler arasındaki iletişim ve işbirliğinin yönetici, öğretmen, aile bakış açısına göre incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Atakan, H. (2010). *Okulöncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Atay, M ve Özgen, Z. (2021). Farklı erken çocukluk yaklaşımlarında aile katılımına yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesi, *Journal of Education and Future*, 20, 25-36.
- Ateş, Ö., ve Kalburan, N. C. (2016). okul öncesi öğretmen adaylarının aile katılımı çalışmalarına yönelik öz-yeterlik inançlarının incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 62-88.

- Aydoğan, Y. (2017). Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı. İçinde T. G. Yıldız (Ed.). *Anne baba eğitimi* (101-133). Pegem Akademi Yayınları
- Ayık, A. ve Ada, Ş. (2009). İlköğretim okullarında oluşturulan okul kültürü ile okulların etkililiği arasındaki ilişki. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2) 429-446.
- Bağçeli-Kahraman, P. (2012). *Aile katılımı boyutu zenginleştirilmiş okulöncesi eğitim programının 5-6 yaş çocukların ilkokula hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi*, (328652), [Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi], Ulusal Tez Merkezi
- Berger, T. (2016). The therapeutic alliance in Internet interventions: A narrative review and suggestions for future research. *Psychotherapy Research*, 27(5), 511-524.
- Biber, K. (2014). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı, önemi ve temel ilkeleri İçinde. F. Gülaçtı, ve S. Tümkaya (Ed.). *Erken çocukluk eğitimi* (25-67). Pegem Akademi.
- Biber, K., ve Ural, O. (2016). The effects of portage early education program on family involvement and development of children at the age of 5-6 / Portage erken eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının gelişimleri ile aile katılım düzeyleri üzerindeki etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(6), 1181-1204.
- Bicaj, A., Bytyqi, A., Azizi, T., ve Xhemajli, A. (2018). Bashkëpunimi i institucioneve parashkollore me prindërit drejt edukimit në fëmijërinë e hershme. *AAB College*
- Bilaloğlu, G. R. ve Aktaş-Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 804-823.
- Bogdan, R. ve Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education: An introduction to theories and methods*. (3th edition). Allyn and Bacon, Inc.
- Bogdan, R.C. ve Biklen, S.K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. (5th ed.). Allyn and Bacon
- Brewer, J. A. (2004). *Introduction to early childhood education: preschool through primary grades*. Pearson Allyn & Bacon.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (14. Baskı). Pegem Akademi

- Canpolat, C. (2011). *Öğretmen kariyer basamakları uygulaması ile öğretmen motivasyonu ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiler* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Cohen, F., ve Anders, Y. (2020). Family involvement in early childhood education and care and its effects on the social-emotional and language skills of 3-year-old children. *School Effectiveness and School Improvement*, 31(1), 125-142.
- Cömert, D. ve Erdem, E. (2011). *Erken çocukluk döneminde aile katılımı etkinlikleri*. Eğiten Kitap.
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Sosyal Bilimler Dergisi (A.K.Ü.)*, 6, 132-145.
- Creswell, J. (2014). *Research desing: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (4th ed.). CA: Sage.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2006). *Anne-baba eğitimi* (2.Baskı). Kök Yayıncılık.
- Çetinkaya, H. (2017). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-6 yaş grubu çocukların annelerine yönelik bir aile katılı program önerisi*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Ankara Üniversitesi
- Dere, Z. ve Koyunlu-Ünlü, Z. (2020). Çocuğu anaokuluna devam eden ebeveynlerin fen etkinliklerine katılımlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 154-182.
- Dinç, B. (2015). Okul öncesi eğitimde aile ve toplum iş birliği. İçinde N. Avcı ve M. Toran (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 267-288). Eğiten Kitap
- Ekici, F. Y. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceriler açısından karşılaştırılması. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 543-562.
- Ekinci-Vural, D. ve Kocabaş, A. (2016). Okul öncesi eğitim ve aile katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59).
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*, Anı Yayıncılık.
- Epstein, J. L. (1987). Parent involvement: What research says to administrators. *Education and Urban Society*. 19 (2), 119-136.

- Epstein, J. L. (1991). Effects of students' achievement of teacher practices of parent involvement. In S. Silvern (Ed.), *Advances in Reading Language Research: Literacy Through Family, Community and School Interaction*. 235-247, JAI Press.
- Epstein, J. L. (1996). Perspectives and previews on research and policy for school, family, and community partnerships. In A. Booth and J.F. Dunn (Eds.) *Family-School Links: How do They Affect Educational Outcomes?* (209-246). Lawrence Erlbaum Associates
- Epstein, J. L. (2008). Improving family and community involvement in secondary schools. *The Education Digest*; Ann Arbor, 73(6), 9-12.
- Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: preparing educators and improving schools*. Routledge
- Er, H. (2018). *Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerine etkisi*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi], Dumlupınar Üniversitesi.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu. N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399–431.
- Ersoy, Ö. (2004). *36–72 Aylık Çocuklar için yıllık plan örnekleri ve aile katılım çalışmaları*. Morpa Kültür Yayınları.
- Fasina, F. F., ve Fagbeminiyi, F. (2011). The role of parents in early childhood education: A case study of Ikeja, Lagos State, Nigeria. *Global Journal of Human Social Science*, 11(2), 42-51.
- Ferizi-Shal, R. (2017). development of parent-educator cooperation in public preschool institutions: case study, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 8(1).
- Göktaş, İ. (2015). *Aile katılımı ve sosyal beceri eğitimi programlarının tek başına ve birlikte 4-5 yaş çocuklarının sosyal becerileri ve anne-çocuk ilişkileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi] Pamukkale Üniversitesi.
- Görür, E. (2020). *Okul öncesi dönemde uygulanan aile katılımı etkinlikleri hakkında öğretmen görüşleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Güleç, H. Ç., ve Genç, S. Z. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki okul aile işbirliği hakkında öğretmenler ve ailelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(155).

- Gülleci, V. (2017). *4-5 yaş çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarının annelerin okul öncesi eğitime katılımları açısından incelenmesi*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Güneş, G. (2018). *Erken çocukluk eğitiminde pedagojik dokümantasyonun aile katılımının incelenmesi*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi], Hacettepe Üniversitesi.
- Hajrullahuli, A. ve Damovska, L. (2017). The cooperation between the preschool institutions and parents about the children's portfolios – a case study. *European Journal of Education Studies*, 3(8), 601-608
- Hornby, G. ve Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37-52.
- Ihmeideh, F., ve Oliemat, E. (2015). The effectiveness of family involvement in early childhood programmes: perceptions of kindergarten principals and teachers. *Early Child Development and Care*, 185(2), 181-197.
- Istrefi, E. (2020). Comparison between two preschool education systems: kosovar and american ones, University of Mitrovica
- Katrancı, M. (2016). Okul öncesi eğitim ve önemi. İçinde S. Serdal (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş*. 85-123, Pegem Akademi.
- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre işbirliğinin eğitim sistemimizdeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, (46-50).
- Kutlu Abu, N ve Kayar, Z. (2020). okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerinin derinlemesine incelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 156-183.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*, Sage.
- Merriam, S. B. (2002). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. Jossey-Bass
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass
- Merriam, S. B. (2015). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (Çev. Ed.: S. Turan). Nobel Yayıncılık.
- Manz, P. (2012). home-based head start and family involvement: an exploratory study of the associations among home visiting frequency and family involvement dimensions, *Early Childhood Educ J* 40, 231–238.

- MAShT. (2018). *Korniza e Kurrikules e Arsimit Parauniversitar të Republikës së Kosovës (e Rishikuar)*. Prishtinë: Blendi.
- Mazer, J. P. ve Thompson, B. (2017). The validity of the parental academic support scale: associations among relational and family involvement outcomes. *International Journal of Quantitative Research in Education*, 4.1(2), 120-132.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). Okul öncesi eğitim programı 36-72 aylık çocuklar için, *Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları*.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). 0-36 aylık çocuklar için eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi (EBADER) eğitimci kitabı, *MEB, UNICEF*
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi (OBADER), *MEB, UNICEF*
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2014). *Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği*
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *Okul Öncesi Eğitim Programı*.
- Morrison, G. (2003). *Fundamentals of early childhood education*. (3.Ed.): Merrill Prentice Hall.
- Nur-Başkan, D. (2020). *Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının aile katılımına yönelik öz yeterlik inançlarının incelenmesi: Denizli ili örneği*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi], İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Oktay, A. (2003). *Okul öncesinde temel kavramlar, okul öncesi eğitimin amaçları ve temel ilkeleri. özel öğretim yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları.
- Ömeroğlu, E., Yazıcı, Z., ve Dere, H. (2003). Okul öncesi eğitim kurumlarında ebeveynin eğitime katılımı, içinde M. Sevinç (Ed.). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, (440-446), Morpa Kültür Yayınları
- Özbay, Ü. E. (2017). Okul öncesi eğitimde ailenin yeri ve önemi. İçinde. T. G. Yıldız (Ed.). *Anne baba eğitimi* (87-100). Pegem Akademi.
- Pınar-Yıkıcı, A. (2018). Okul öncesi ailelerinin aile katılımını yordayan değişkenlerin incelenmesi, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi], Uşak Üniversitesi.
- Plakolli, Z. (2011). Rëndësia e funksionimit të komunikimit shkollë-prind. *Kërkime Pedagogjike*, (1), 414-429.

- Smith, J. A., Flowers, P. and Larkin, M. (2009). Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research. London: Sage
- Shaw, C. (2008). A study of the relationship of parental involvement to student achievement in a Pennsylvania career and technology center. A study of the relationship [Unpublished Doctoral Dissertation], The Pennsylvania State University.
- Sultan-Abbak, B. (2008). Millî eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve veli görüşleri açısından incelenmesi, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi], Çukurova Üniversitesi.
- Şahin, Ç., Uludağ, G., Gedikli, E. ve Karakaya, L. (2018). Ebeveynlerin, fene ve okul öncesi dönemde fen etkinliklerine yönelik görüşlerini belirleme ölçeği'nin geliştirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 101-108.
- Şahin, E. (2005). *Okul öncesi eğitimi öğretmen adayları ve öğretmenleri için uygulama kılavuzu*. Anı Yayıncılık
- Şahin, F. T. ve Kalburan, F. N. (2009). Aile eğitim programları ve etkililiği: dünyada neler uygulanıyor?, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1)25, 1-12.
- Temel, Z. F., Aksoy, A. B., ve Kurtulmuş, Z. (2020). Erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları. İçinde Z. F. Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları* (6. baskı. 328-358). Anı Yayıncılık
- Tezel-Şahin, F. ve Özyürek, A. (2011) *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. Morpa Yayınevi,
- Ural, O. (2010). Düünden bugüne aile eğitimi. İçinde Z. F. Temel (Ed.) *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılımı çalışmaları içinde* (50-70). Anı Yayıncılık,
- Üstübal, Ö. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarda uygulanan aile katılımı çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisi*, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi], Gazi Üniversitesi.
- Yaşar-Ekici, F. (2017). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılan ve katılmayan ailelerin çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişki. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 543-562.
- Yazar, A., Çelik, M. ve Kök, M. (2010). Aile katılımının okul öncesinde ve 2006 programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 233-243.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık

Zengin, M. ve Topsakal, C. (2008). Kosova eğitim sistemi ve Türkiye eğitim sistemi ile karşılaştırılması. *Karadeniz Araştırmaları*, 18(18), 107-126.

Zuna, N. I., Turnbull, A., ve Summers, J. A. (2009). Family quality of life: Moving from measurement to application. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 6(1), 25-31.

EKLER

EK-1 Öğretmen Gönüllü Katılım İzin Formu

Öğretmen Gönüllü Katılım Formu

Bu çalışma, “Kosova ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Sürecinin Öğretmen ve Aile Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi” başlıklı bir araştırma çalışması olup Kosova ve Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve aile görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılması amacını taşımaktadır. Çalışma, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Kimete DRAGAJ ve Dr. Öğr. Üyesi Özlem Melek ERBİL KAYA danışmanlığı tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile Kosova’da ve Türkiye’de okul öncesi eğitimde aile katılımı ortaya konacaktır.

Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.

- Çalışmanın amacı doğrultusunda, Görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz. Araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler gizlilik yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim bölümünden araştırmacı Kimete Dragaj’a yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Kimete Dragaj

EK-2 Veli Gönüllü Katılım İzin Formu

Veli Gönüllü Katılım Formu

Bu çalışma, “Kosova ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim’de Aile Katılım Sürecinin Öğretmen ve Aile Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi” başlıklı bir araştırma çalışması olup Kosova ve Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve aile görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılması amacını taşımaktadır. Çalışma, Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Kimete DRAGAJ ve Dr. Öğr. Üyesi Özlem Melek ERBİL KAYA danışmanlığı tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile Kosova’da ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim’de Aile katılımını ortaya konacaktır.

Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.

- Çalışmanın amacı doğrultusunda görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz. Araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler gizlilik yöntemi ile korunacak, araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitim bölümünden araştırmacı Kimete DRAGAJ’a yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Kimete DRAGAJ

EK-3 Öğretmen Görüşme Formu

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Kişisel Bilgiler:

Mesleki deneyim yılı:

Çalışma yaş grubu:

1. Okul öncesi eğitim sürecine aile katılımı ve önemi konusunda ne düşünüyorsunuz?
2. Okul öncesi eğitimde aile katılımına yönelik ne tür etkinlikler düzenliyorsunuz?
  - a. Aile katılımı etkinliklerinden en çok tercih edilen/talep edilen etkinlik türü hangisidir?
  - b. Aile katılımı etkinliklerini planlarken nelere dikkat ediyorsunuz?
3. Okul öncesi eğitimde aile katılımı ile ilgili ailelerden beklentileriniz nelerdir?
4. Bir okul öncesi öğretmeni olarak aile katılım çalışmalarını planlama sürecinde ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
5. Bir okul öncesi öğretmeni olarak aile katılım çalışmalarını uygulama sürecinde ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
6. Bir okul öncesi öğretmeni olarak aile katılım çalışmalarını değerlendirme sürecinde ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
7. Etkili bir aile katılımı süreci için önerileriniz nelerdir?

EK-4 Aile Görüşme Formu

AİLE GÖRÜŞME FORMU

Kişisel Bilgiler

Cinsiyet:

Yaş:

Eğitim Durum:

Meslek:

1. Çocuğunuzun eğitimine aileleri katma konusunda okulunuzda neler yapıyor?
  - a. Siz bu süreçte hangi etkinliklere katılım gösteriyorsunuz?
  - b. Ne tür aile katılımı çalışmalarına katılmayı tercih ediyorsunuz?
2. Aile katılımına yönelik ne tür etkinlikler olmasını isterdiniz?
3. Okul öncesi eğitim sürecinde aile katılımı ve önemi konusunda ne düşünüyorsunuz?
4. Okul öncesi eğitimde aile katılımı ile ilgili öğretmenlerden beklentileriniz nelerdir?
5. Aile katılımına yönelik etkinliklere katılırken ne gibi zorluklar yaşıyorsunuz?
6. Etkili bir aile katılımı süreci için önerileriniz nelerdir?

EK-6 EK-5. Etik Kurul İzin Belgesi

Evrak Kayıt Tarihi: 25.01.2023 Protokol No: 477231

Tarih: 28.02.202

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Kosova ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Sürecinin Öğretmen ve Aile Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Dr. Öğr. Üyesi Özlem Melek ERBİL KAYA
TEZ YAZARI:	Kimete DRAGAJ
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu
<p>Prof. Dr. Saim ÖNCE (Başkan-İkt. ve İdari Bil. Fak.)</p>	
<p>Prof. Dr. M. Erkan ÜYÜMEZ (Başkan Yardımcısı -İkt. ve İdari Bil. Fak.)</p>	<p>KATILMADI Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ (Edebiyat Fak.)</p>
<p>Prof. Dr. Yıldız UZUNER (Eğitim Fak.)</p>	<p>Prof. Dr. Erkan YÜKSEL (İletişim Bil. Fak.)</p>
<p>Prof. Dr. Handan DEVECİ (Eğitim Fak.)</p>	

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı: Kimete Dragaj

Yabancı Dil: Arnavutça, İngilizce

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

2024 – Anadolu Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Tezli YL

2019 – Anadolu Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği

2014 – Shaban Jashari Lisesi

